

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
РЕГІОНАЛЬНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ АВСТРАЛІЙСЬКОГО І
НОВОЗЕЛАНДСЬКОГО ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0357-2а-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Вакал Анастасія Вікторівна

Керівник: д.ф.н., проф. Галуцьких. І. А.
Рецензент к.ф.н., доц. Надточій Н. О.

Запоріжжя – 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра англійської філології та лінгводидактики

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Освітня програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

Надточій Н. О.

« ____ » _____ 2022 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

ВАКАЛ АНАСТАСІЇ ВІКТОРІВНИ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Когнітивно-семантичні особливості регіонально маркованої лексики австралійського і новозеландського варіантів англійської мови»

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту): Галуцьких Ірина Анатоліївна, д.філол.н., проф

затверджені наказом ЗНУ від «24» травня 2022 року № 571-с 2.

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту): 30 листопада 2022 року.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту): теоретико-методологічні засади когнітивної лінгвістики та публіцистичні тексти Австралії та Нової Зеландії.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1) теоретичні засади вивчення регіонально маркованої лексики австралійського і новозеландського варіантів англійської мови; 2) когнітивно-семантичні особливості використання лексичних одиниць в австралійському та новозеландському варіанті англійської мови.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Галуцьких І.А., д.філ.н., проф.	25.05.2022	25.05.2022
Розділ 1	Галуцьких І.А., д.філ.н., проф.	28.06.2022	28.06.2022
Розділ 2	Галуцьких І.А., д.філ.н., проф.	10.09.2022	10.09.2022
Висновки	Галуцьких І.А., д.філ.н., проф.	24.11.2022	24.11.2022

6. Дата видачі завдання: 25.05.2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз	травень 2022	виконано
2	Добір фактичного матеріалу	червень 2022	виконано
3	Написання вступу	червень 2022	виконано
4	Написання теоретичного розділу	липень 2022	виконано
5	Написання практичного розділу	серпень 2022	виконано
6	Формулювання висновків	жовтень 2022	виконано
7	Проходження нормоконтролю	листопад 2022	виконано
8	Одержання відгуку та рецензії	листопад 2022	виконано
9	Захист	грудень 2022	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ (підпис)

А. В. Вакал

Керівник роботи (проєкту)

_____ (підпис)

І. А. Галуцьких

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ (підпис)

Е. О. Веремчук

РЕФЕРАТ

Дипломна робота — 63 стор., 86 джерел.

Об'єкт дослідження: лексичні одиниці маорійського походження в новозеландському варіанті та фразеологізми австралійського походження в австралійському варіанті англійської мови.

Мета дослідження: розкритті когнітивно-семантичних особливостей регіонально маркованої лексики Австралії та Нової Зеландії у періодичних виданнях.

Теоретико-методичні засади: ключові положення когнітивістики розроблені в лінгвістиці (Дж. Лакофф, Р. Лангакер, Р. Джекендофф, Ч. Філлмор, Л. Талмі).

Отримані результати: мова маорі все ще активно вживається у новозеландському варіанті англійської мови у всіх сферах життя населення. Найбільше використовувалось лексики побутового, що позначали дім, сім'ю та родині стосунки. Також багато лексики було вживано стосовно традицій, ритуалів та особливостей життя новозеландців. Наступну категорію, яку можна виділити це флора та фауна, адже велика кількість запозичені лексики з мови маорі направлена на відображення саме цих регіональних та кліматичних особливостей. Ідіоматичні вирази австралійської англійської охоплюють усі сфери життя австралійців, починаючи від побутового закінчуючи політичним. Частина фразеологізмів була запозичені з інших мов, але вони поширювали своє значення і зараз відтворюють реалії Австралії краще ніж тієї країни, з якої буди запозиченні. Вплив мови автохтонного населення на австралійську англійську все ще присутня, але не так сильно, як мова маорі у Новій Зеландії.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, новозеландська англійська, австралійська англійська, Маорі, лексичні одиниці, фразеологізми.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ АВСТРАЛІЙСЬКОГО І НОВОЗЕЛАНДСЬКОГО ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	6
1.1 Мова як об'єкт когнітивного дослідження.....	6
1.2 Когнітивний та лексичний аспекти пізнання навколишнього світу.....	9
1.3 Формування й розвиток австралійського і новозеландського варіантів англійської мови та зв'язок з її культурою.....	14
1.4 Вплив мови автохтонного населення Австралії та Нової Зеландії на лексичний склад австралійської та новозеландської англійської.....	20
1.5 Вплив кліматичних й природних особливостей регіону на формування англійської мови та акцентів в Австралії та Нової Зеландії.....	28
РОЗДІЛ 2 КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ В АВСТРАЛІЙСЬКОМУ ТА НОВОЗЕЛАНДСЬКОМУ ВАРІАНТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	30
2.1 Використання лексики маорійського походження в новозеландському варіанті англійської мови.....	30
2.2 Використання лексичної ідіоматики австралійського походження в англійській мові.....	40
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

Когнітивна лінгвістика є одним з напрямів міждисциплінарної когнітивної науки, що активно розвивається. Водночас цей напрямок порівняно новий, молодий, і в ньому багато дискусійних моментів як у теоретичних питаннях, так і в дослідній практиці, у методах дослідження. Це визначає потребу у роботах, які розкривають на базі досвіду практичного лінгвокогнітивного опису мови теоретичні та методологічні засади когнітивної науки.

Як наукова дисципліна когнітивна лінгвістика сходить до робіт переважно американських вчених другої половини ХХ століття (Дж. Лакофф, Р. Лангакер, Р. Джекендорфф, Ч. Філлмор, Л. Талмі, А. Голдберг, Дж. Тейлор, Ж. Фоконьє, Б. Рудзка-Остін, А. Ченкі та ін.). Ініціатором її визнаний Рене Дірвен після симпозіуму у Німеччині у 1989 році, на якому було засновано журнал «Когнітивна лінгвістика» в той час, як Джордж Міллер вважається засновником саме когнітивної науки з 1956 року. Однією з найзначущіших є праця Рея Джекендорффа «Семантика і когнітивна діяльність» (1983), яка розглядає семантику в поєднанні з психологією.

Актуальність роботи полягає у необхідності глибокого системного аналізу та детального розбору літератури періодичних видань австралійського та новозеландського походжень на наявність лексичних одиниць, спираючись на засади когнітивно-семантичної лінгвістики.

Наукова новизна полягає у спробі власного дослідження когнітивно-семантичних особливостей лексичних одиниць австралійської та новозеландської англійської.

Об'єктом дослідження є лексичні одиниці маорійського походження в новозеландському варіанті та фразеологізми австралійського походження в австралійському варіанті англійської мови.

Предметом дослідження є когнітивно-семантичні особливості лексичних одиниць австралійського та новозеландського варіантів англійської мови.

Мета дослідження полягає у розкритті когнітивно-семантичних особливостей регіонально маркованої лексики Австралії та Нової Зеландії у періодичних виданнях.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- проаналізувати літературні джерела за темою дослідження;
- дати визначення когнітивній лінгвістиці;
- виокремити особливості формування та розвитку австралійського та новозеландського варіантів англійської мови, залежність їх лексики від культури населення країн;
- виділити фразеологізми у текстах газетних видань Австралії;
- розібрати новотвори австралійського і новозеландського варіантів англійської мови у газетних виданнях;
- опрацювати вживання лексики маорійського походження в періодичних виданнях Нової Зеландії;

Матеріалом дослідження стали тексти періодичних видань Австралії (The Daily Telegraph, The Age, The Australian, Royal Australian Daily News, The Canberra Times) з наявними фразеологізмами австралійського походження та Нової Зеландії (The Dominion Post, The New Zealand Herald, Nelson Mail, The Southland Times, Wanganui Chronicle, The Otago Daily Mail) з наявними лексичними одиницями маорійського походження.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів та прийомів: діахронічний аналіз, синхронічний аналіз, описовий метод, метод критичного читання, зіставний метод.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання його результати під час проведення семінарських занять з

когнітивістики й лінгвокраїнознавства та практичних занять з англійської мови.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подаються загальні відомості про когнітивну лінгвістику, особлива увага приділяється визначенню поняття «мова», розглянуті лексичні та когнітивні аспекти пізнання навколишньої середовища.

Другий розділ присвячений історії формування австралійського та новозеландського варіантів англійської мови, де детально роздивляються вплив автохтонних мов та природних умов на лексичний склад англійської.

Третій розділ містить власний аналіз лексичних одиниць австралійської та новозеландської англійської мови.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 61, кількість використаних джерел 86.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

1.1 Мова як об'єкт когнітивного дослідження.

Незважаючи на те, що когнітивна лінгвістика це відносно молода наука, вона вже міцно займає своє положення в парадигмі концепцій сучасного мовознавства та привертає увагу все більшої кількості мовознавців. Когнітивна лінгвістика — мовознавчий напрям, який відображає новий етап вивчення відносин між мовою та мисленням. Вона розглядає функціонал мови як різновид когнітивної, тобто пізнавальної діяльності, а когнітивні механізми та структури людської свідомості досліджує через мовні явища.

Сказане передбачає, що вивчення мовною структури потрібно співвідносити з іншими когнітивними станами: мисленням, пам'яттю, уявою, сприйняттям та іншими, вивчаючи та спостерігаючи яку роль грають ти чи інші мовні форми та одиниці в відображенні цих процесів, яку специфіку вони набувають, та які можуть бути специфіки у їх результатах.

Згідно з визначеннями Штерна когнітивна лінгвістика вивчає мову як когнітивний механізм, що грає роль в кодюванні та трансформації інформації [Штерн 1998, с. 281].

До задач когнітивної науки «входить і опис/вивчення систем представлення знань та процесів обробки та перероблювання інформації, і – одночасно – дослідження загальних принципів організації когнітивних здібностей людини в єдиний ментальний механізм, та встановлення їх взаємозв'язку та взаємодії» [Жаботинская 1999, с. 11]. Таким чином, когнітивна лінгвістика – один із напрямів міждисциплінарної когнітивної науки.

Матеріалом лінгвокогнітивного аналізу є мова, а цілі такого дослідження у різних конкретних напрямках (школах) когнітивної лінгвістики можуть відрізнятися – від поглибленого дослідження мови за допомогою когнітивного категоріально-термінологічного апарату до конкретного моделювання змісту та структури окремих концептів як одиниць національної свідомості (концептосфери). Таким чином, когнітивна лінгвістика як самостійна галузь сучасної лінгвістичної науки виділилася з когнітивної науки. Кінцевим завданням когнітивної лінгвістики, як і когнітивної науки в цілому, є отримання даних про діяльність розуму. При цьому дослідження свідомості становить загальний предмет когнітивної науки та когнітивної лінгвістики [Жаботинская 1999, с. 14].

При цьому відмінність когнітивної лінгвістики від інших когнітивних наук полягає саме в її матеріалі – вона досліджує свідомість на матеріалі мови (інші когнітивні науки досліджують свідомість на своєму матеріалі), а також у її методах – вона досліджує когнітивні процеси, робить висновки про типи ментальних репрезентацій свідомості людини на основі застосування до мови наявних у розпорядженні лінгвістики власне лінгвістичних методів аналізу.

Альтернативний погляд, якого дотримуються прихильники когнітивного спрямування, отримав назву холістичного підходу (holistic approach). Прихильники холізму розглядають мову не як автономну підсистему, а як здатність, зумовлену загальним когнітивним механізмом.

Мова — відкрита система, та її властивості визначаються процесами концептуалізації, які пов'язанні з різними сферами людського досвіду. Що стосується мовного розуміння, то когнітивісти вважають, що урахування контексту та загальних знань відбувається в мозку людини паралельно з аналізом укладеної у висловлюванні власне лінгвістичної інформації та безпосередньо впливає на неї.

Полеміка про модулярність також поширюється на проблему взаємодії різних рівнів мови у процесі аналізу того чи іншого висловлювання. З погляду генеративістів, ці рівні (фонологія, морфологія, синтаксис, семантика) є

самостійними модулями, що послідовно беруть участь у процесі обробки інформації [Мізецька 2019, с. 96].

Прихильники когнітивного підходу, навпаки, стверджують взаємозалежність та взаємовплив різних рівнів у процесі аналізу людиною мовних повідомлень, і їхня думка має солідне емпіричне підкріплення. Вже наприкінці 1960-х років, у дослідженнях Дж. Росса, Дж. Мак-Колі та Дж. Лакоффа (які працювали тоді в рамках генеративної семантики) було показано, що семантичний та прагматичний компоненти пропозиції можуть суттєво впливати на аналіз його синтаксичної структури.

Когнітивна лінгвістика, що проголосила нерозривну єдність мови та ментальної організації людини, перетворила твердження Хомського про те, що мова може бути джерелом відомостей про мислення, на методологічний принцип. Мова отримала статус «вікна» в людську свідомість (mind) [Fauconnier 1999, с. 96], а мовні структури стали матеріалом для міркувань про ментальні репрезентації. Це нове розуміння мови, мабуть, і становить головне досягнення когнітивної лінгвістики на сьогодні [Болдирев 2016, с. 17], оскільки про створення повноцінної теорії мови, яка буде альтернативою генеративної граматики, ще говорити зарано.

Підсумовуючи історичному огляду, не можна не звернути увагу на постійне розширення меж лінгвістики у ХХ ст., що відбувалося внаслідок зміни уявлень про об'єкт дослідження. Опис системних властивостей мови «у собі і собі» змінилося у когнітивній лінгвістиці відмовою від автономності мовознавства, його зближенням із психологією — з метою вивчати мову «всередині людини». Однак ідея автономності виникла знову — цього разу стосовно мовної здатності.

Хомський і його послідовники висунули погляд на мову як на окремий модуль людського знання, який можна «виокремити» та описати, не залучаючи інші знання та когнітивні системи. Цей підхід, своєю чергою, зазнав жорсткої критики з боку засновників когнітивної лінгвістики, яка проголосила своїм фундаментальним принципом зв'язок мови з іншими

когнітивними здібностями. Для них мова вже не тільки когнітивна здатність, а й когнітивний процес [Langacker, 1987, с 175].

1.2 Когнітивний та лексичний аспекти пізнання навколишнього світу

Одним з основополягаючих розділів когнітивної лінгвістики є когнітивна семантика як загальна теорія концептуалізації і категоризації, яка відповідає та розглядає як людина сприймає оточуючий світ і як його досвід світосприйняття реалізується в значеннях мовних виразів. Когнітивна семантика — це багаторівнева теорія значення, яка полягає в тому, що значення мовної одиниці характеризується та аналізується у контексті усіх значень, а не тільки мовних і тісно пов'язана з концептом досвіду людини. Багато уваги приділяється антропоцентричній складовій — людина виступає як споглядач, «концептуалізатор» і «категоризатор». В рамках такої теорії людина набуває активної ролі у формуванні значення мовленнєвої одиниці: людина самостійно формує це значення, а не отримує його у готовому вигляді. Також активна роль полягає у виборі мовленнєвих засобів для опису мовленнєвої ситуації та цілковите усвідомлення мотиву цього вибору.

Таким чином повна семантична характеристика мовленнєвого явища з точки зору когнітивної семантики полягає не тільки в об'єктивних характеристик, а більше в суб'єктивних: сприйняття, досвід, відповідні знання, концентрація уваги на епізоді. Все це обумовлює та формує у людини її процес концептуалізації та категоризації оточення. [Jackendoff 1995, с. 53]

Існує два етапи розвитку когнітивізму: ранній — логічний (або об'єктивний) та більш сучасний — експериментальний, заснований на досліді. Логічний етап полягає у виокремленні об'єктивних семантичних ознак у значеннях мовних одиниць та логічних побудовах граматичних коректних висловлюваннях. Він базується на логіко-понятійному, теоретичному

модулюванні зв'язків мови та пізнання, який не враховує звичайного пізнання (когніції), яке пов'язане зі специфікою сприйняття, накопичення досвіду і знання. Таким чином пізнання і когніція не розгалужуються. [Topics in Cognitive Linguistics 1987, с. 87]

У рамках цього підходу значення слова або граматичної форми представляється набором семантичних ознак, які регулюються правомірністю використання цього слова в словосполученні або у реченні. Наприклад, слово *автомобіль* буде охарактеризовано наступними семантичними ознаками: «транспорт», «конкретність», «обчислюваність». Тому дане слово може виступати у ролі підмета, додатку та поєднуватися з присудками та означеннями певного типу. Оскільки логічні правила і семантичні ознаки мають пряме відношення до сфери мислення, то даний підхід також можна називати когнітивним [Deane 1996, с. 15].

Більш сучасний етап та напрямок у вивченні когнітивної лінгвістики пов'язаний з експериментальним підходом, який враховує особливості не тільки теоретичного, але і звичайного пізнання когніції. Цей підхід пов'язаний з теоріями прототипів та природної категоризації (Е. Рош, Дж. Лакофф, Дж. Тейлор), теорію відділеності (Р. Ленекер), концентрації або фокусування уваги (Л. Талмі, Ч. Філмор).

На відміну від логічного експериментальний підхід базується не на логічних правилах, а на досвіді взаємодії з навколишнім світом. Якщо попросити мовців тієї ж мови описати автомобіль, то разом з об'єктивною характеристикою вони, напевно, розкажуть про покупку машини, або комфорт, зовнішній вигляд, ціні. Хтось може пригадати про нещасні випадки, аварії або навпаки найкращу поїздку, тобто будуть додані особисті спогоди, враження і пізнання оточуючого світу. Перші, об'єктивні характеристики відносяться до загального, універсального досвіду пізнання, в той час, як другі відображають то, як ми пізнаємо оточуючий світ і як ми взаємодіємо з ним. В основі формування і розуміння змісту вираження полягають усі наші знання

про світ, які передають як колективний, так і індивідуальний досвід його пізнання. [Croft, Cruse 2004, с. 83]

Цей досвід допомагає нам при ідентифікації предметів, коли ми зустрічаємося з ними вперше. Ми визнаємо різні типи автомобілей (вантажівки, лімузин, спорткари), тому що ми можемо порівняти їх з нашим типовим уявленням про автомобіль, яке зберігається у нашій пам'яті. Тому експериментальний підхід забезпечує глибший та більш природний опис значення слова. Він дозволяє виявити ті загальні знання про світ, які зберігаються в мові та активізуються завдяки мові.

Це наглядно проявляється під час аналізу переносних значень, особливо метафор. Ми переносимо наші знання про предмети та явища для того, щоб описати емоції. Коли ми використовуємо вираження: *Він закипів*, ми використовуємо свої знання про кипіння води у чайнику, щоб передати свій пізнавальний опит, пов'язаний з реальним світом [Lakoff, Johnson 1980, с. 113].

Інший аспект аналізу значення мовних одиниць та структур, пов'язаний з тим, як ми обираємо та організуємо інформацію для передачі. Це називається теорія виділення (*prominence view*). Описуючи конкретні ситуації, ми зазвичай приписуємо функцію суб'єкта тому предметі або особі, які виявляються найбільшим інтересом, тобто можуть бути виокремленими серед інших, саму у цій ситуації, завдяки тим або іншим причинам і тому ми починаємо своє висловлювання саме з цього них.

Теорія виділення — це лише один із варіантів того, як людина відбирає та формує інформацію у своїх висловлюваннях. Інший підхід зображує теорія концентрації або фокусу уваги. Цей підхід заснований на твердженні, що все, що виражає людина відображає лише певний епізод, який привернув його увагу. Аналіз речення з точки зору концентрації уваги дозволяє пояснити чому одна частина події отримала своє відображення у висловлюванні, а інші — ні, що важливо для синтаксичного аналізу не менш ніж засноване на логіці граматичного опису [Талми 1999, с. 97].

Помилковим буде вважати, що тоді логічний підхід треба виділити з когнітивної лінгвістики, тому що він не відноситься до неї. Навпроти, аналіз логічних характеристик дуже важливий при дослідженні мовленнєвих явищ. Але він виявляється лише частиною пізнавального досвіду людини (лише теоретичні знання), в той час, як експериментальний підхід включає до себе усі види знань, тобто когніцію в цілому.

Ключовими поняттями в описі пізнавальної діяльності являються поняття концептуалізації та категоризації. Уся пізнавальна діяльність людини направлена на засвоєння оточуючого світу, на вміння орієнтуватися у цьому світі завдяки отриманим знанням у минулому. Це пов'язано з необхідністю порівнювати та виокремлювати об'єкти та події. Без цієї діяльності не обходиться жодна людина. І саме процеси конкретизації та концептуалізації займають первинне місце у цій діяльності [Evans, Green 2006, с. 482].

Обидва ці процеси являються класифікаційною діяльністю, але відрізняються друг від друга за своїми цілями та результатами. Процес концептуалізації спрямований на виокремлення мінімальних змістовних одиниць людського досвіду, структур знання, а процес категоризації — на об'єднання подібних та тотожних одиниць в більш великі категорії [Ковбасюк 2008, с. 38].

Концептуалізація — це осмислення інформації, що поступає, конструювання предметів та явищ за допомоги думки, яке приводить до утворення уявлень про світ у вигляді концепті. Основна частина цих концептів закріплюється у мові значенням конкретних слів, які забезпечують зберігання отриманих знань та їх передачу від людини до людини.

В той час відомо, що знання людини о світі зберігаються в узагальненій, категоріальній формі, тому що неможливо утримати усі характеристики кожного з предметів у певній категорії. Тому щоб використовувати характеристики категорії для опису якогось предмета спочатку його потрібно віднести до цієї категорії, тобто категоризувати. [Armstrong 1983, с. 83]

Категоризація — це поділ світу на категорії, тобто виокремлення у ньому класів, груп, категорії аналогічних об'єктів або подій. Разом з тим, категоризація як пізнавальний процес — це співвідношення об'єкта або події до певної категорії, включаючи його позначення іменем цієї категорії. Співвідносно обмін інформації за допомоги мови зводиться до співвіднесення її до вже існуючих знань людини, до ідентифікації предметів та подій з певною групою схожих предметів і подій. Цей динамічний процес, відміно від категорій, що зображені у статиці, і виявляють суть категоризації як пізнавального процесу. [Linguistic Categorization 1989, с. 221]

Можна прийти до висновку, що концептуалізація та категоризація розвивляються у двох основних аспектах: динамічному та статичному. У статичному аспекті концептуалізація — це система знань, а категоризація — система категорій. У динамічному аспекті, концептуалізація — процес усвідомлення об'єктів світу та формування одиниць знань про них (концептів), а категоризація — процес розподілення цих знань згідно з рубриками досвіду, тобто категоріям. Ці два аспекти тісно пов'язані, оскільки формування знань неможливе без формування їх окремих одиниць та категорій, а з іншого боку, сама ідентифікація нових об'єктів з системою категорій неможливе без існування цієї системи у свідомості людини.

Отже, функції концептуалізації та категоризації, тобто осмислення об'єктів як одиниць знань, формування системи знань, поділення світу на категорії та віднесення конкретних предметів до цих категорій за допомогою мови, являються найважливішими функціями людської свідомості, які полягають в основі усій пізнавальної діяльності людини.

1.3 Формування й розвиток австралійського і новозеландського варіантів англійської мови та зв'язок з її культурою

Державною мовою Австралії та Нової Зеландії, як і багатьох інших сучасних країн, які в минулому були колоніями Англії, є англійська. Жителі континенту розмовляють на австралійському варіанті англійської та новозеландському варіанті англійської мови. До приходу британців на цих землях аборигени використовували для спілкування різні мови і діалекти [Bruce 2008, с. 28].

Виникнення мови маорі — корінного населення Нової Зеландії — була обумовлена ізолятивним проживанням полінезійських дослідників на території цієї країни, після того, як ця група островів була відкрита у десятому сторіччі. Голландці під командуванням Абеля Тасмана у 1642 році були першими європейцями, які досягли цих островів. Але саме досягнення берегів Нової Зеландії Джеймсом Куком у 1769 році започаткувало виникнення англійської мови на територіях Нової Зеландії та Австралії [Warren 2012, с. 88].

Австралійський та новозеландський варіант англійської почав розвиватися паралельно з британським, взявши його за основу. Правила написання слів, складання словосполучень і пропозицій регулювалися Британською Імперією, а лексичний склад мови зазнав деяких змін.

Своєрідністю соціально-лінгвістичної ситуації, в умовах якої розвивався австралійський варіант англійської мови, було те, що першими білими поселенцями Австралії були каторжники, засланці, що привозилися до Австралії з Великобританії починаючи з 1788 року. Це були представники соціальних низів, носії міського просторіччя і жаргонів, значну частину (близько 30%) складали ірландці, які висилалися до Австралії в кінці XVIII століття у зв'язку з хвилюваннями та безладами у Великобританії. До середини XIX століття поповнення білого населення Австралії йшло в основному за

рахунок нових партій ув'язнених, мова яких відображала міське просторіччя, діалекти й жаргони Великобританії XIX століття [Лебенюк 2003, с. 124].

Після 1840 року ввезення ув'язнених до Австралії припинилося, але в 1850 році в Австралії почалася «золота лихоманка», і на континент хлинув потік вільних іммігрантів – золотошукачів, бідняків, що прагнули швидко розбагатіти на золотих копальнях. У період з 1851 по 1861 рік біле населення Австралії майже потроїлося. І з того часу збільшення населення Австралії відбувалося за рахунок природного приросту і вільної імміграції, в основному з європейських країн [Домніч 2011, с. 32].

Поповнення населення Австралії, постійний процес міграції, переміщення великих мас населення з одних місць в інші, пов'язаний з освоєнням нових земель, виснаженням родовищ золота і відкриттям нових копалень, приводили до нівеляції мовних особливостей різних груп тих, що говорять, до тієї мовної уніфікації, яка є необхідною умовою утворення єдиної мови. Саме тому деякі дослідники вважають 50-і роки XIX століття початком самостійного розвитку австралійського варіанту англійської мови [Павлова 2008, с. 42].

Після другої світової війни в Австралії спостерігалася нова значна хвиля імміграції з Великобританії і інших європейських країн, що привела до того, що за даними на 1961 рік один з десяти австралійців виявився народженим не в Австралії [Baker 1966, с. 84]. Таким чином, австралійський варіант веде своє походження від англійської мови нижчих шарів суспільства XVIII століття, а також специфічних особливостей мови моряків і солдат, і найближче до південно-західного діалекту британського варіанту англійської мови з великою домішкою ірландського. Деяку дію мали мови австралійських аборигенів, що позначилися переважно в області найменувань тварин і рослин, а так само в географічних назвах. Все це привело до того, що англійська мова сучасної Австралії відрізняється від англійської мови Великобританії.

Австралійський варіант англійської мови почали визнавати і відділяти від британського варіанту з 1820 року, лише через 32 роки після заснування

колонії New South Wales [A Dictionary of Australian Words and Terms 1984, с. 43].

Однією з передумов зародження англійської мови в Новій Зеландії є її початкове призначення в ролі австралійської колонії Нового Південного Уельсу. Імміграція в Нову Зеландію має дуже давню історію, але варто зауважити, що ще до колонізації островів корінне населення Нової Зеландії мало достатньо високий рівень культурного та мовного потенціалу [Bauer].

Європейські місіонери та колонізатори почали вивчати мову маорі, тобто саме в цей час більшість слів маорі були запозичено в лексикон новозеландського варіанту англійської мови, але домінуюча роль завжди залишилася за англійською мовою. У результаті колонізації Нової Зеландії Британською імперією склались основні передумови для формування новозеландського варіанту англійської мови. У 1790 році країна стала новою колонією Британської імперії, що передбачало великий приплив іммігрантів.

Соціально-етнічне розмаїття Нової Зеландії було дійсно вражаючим: найбільшу кількість іммігрантів складали торговці, моряки та китолови з Шотландії, Англії, Австралії та Ірландії. Спочатку важливо було нівелювати діалектні відмінності, уніфікувати англійську мову, адже в такій соціально-політичній атмосфері колонії виникла необхідність ефективного спілкування між носіями різних діалектів Британії вже сформованої на той час літературної англійської мови [Bayard 2000, с. 11].

Цікавим виявляється той факт, що ще у колоніальному суспільстві гостро постало питання про визнання суверенності національного варіанту мови. Ключовою подією стала кодифікація його норм в лексикографічному джерелі, а саме у праці С. Лі та Т. Кендалла «Граматика та словник мови Нової Зеландії», що побачила світ у 1820 році. Ця праця є ґрунтовним джерелом лексикографічного матеріалу для розвитку англійської мови, збагачення його культури [New Zealand Lexicography].

Іншим досягненням того часу є «Словник новозеландського варіанту англійської мови» У. Уїлліамса 1844 року. Єдина мова повинна була

виконувати не тільки комунікативну функцію, але й мати маніпуляційний вплив на туземне населення маорі. Саме тому в ролі мови-посередника виступила найбільш розповсюджена літературна англійська мова у формі, зміненій колонізаторами. Багатонаціональна англійська мова перевершила мову маорі за об'ємом використання, витіснивши її [Bayard 1993, с. 29].

8 лютого 1840 року відбулася подія, яка посилила панівне положення Британської Імперії у всіх сферах суспільного життя країни, – британський уряд підписав з маорі договір про призначення суверенітету Нової Зеландії. У 1860 році частина корінного населення була винищена у результаті війн. У 1899 році професор А. Уолл прибув до Нової Зеландії з Лондона. Він припускав, що особливості мовлення перших новозеландських поселенців були схожі з особливою вимовою носіїв лондонського просторіччя. А. Уолл запровадив концепцію походження новозеландського національного варіанту від діалекту кокні [Macalister 2006, с. 26].

З іншого боку, новозеландські історики К. Пікенс, Р. Арнольд, П. Траджілл висувають думку про те, що в основу формування раннього варіанту новозеландського варіанту англійської мови лягла діалектна база південно-східних графств Англії. К. Пікенс вказує, що в середині XIX ст. 54 % населення Нової Зеландії складала іммігранти з Англії, 16% – з Ірландії, 15% – з Шотландії [Macalister 2006, с. 27].

Лексична система англійської мови Нової Зеландії збагачувалась запозиченнями з мови маорі, а також за допомогою словотвірних моделей (*eyedog* – собака для охорони овець), семантичного розширення або звуження слова (*muso* – студент музичного училища), включення елементів лексики австралійського варіанту англійської мови. Крім того, довготривалі суспільнополітичні та соціально-економічні контакти з Австралією знайшли своє відображення в лексиці новозеландського варіанту англійської мови: *cow cockey* – фермер, *tucker* – їжа, *dincum* – чесний [Люшинська 2002].

Безумовно, наявність запозичень з мови корінного населення маорі надає певної самобутності новозеландському варіанту англійської мови. Слова

з мови маорі були запозичені переважно на ранніх етапах колонізації та позначали тварин, птахів, рослини (*kiwi, moa, tui* – птахи, *manuka, rata* – дерева). Перевершивши мову маорі за об'ємами та сферою використання, англійська мова стала мовою державного управління, освіти, науки, засобів масової інформації. Орієнтація мешканців Нової Зеландії на британські ідеали та цінності передбачала прагнення до розвитку в соціальній, культурній та політичній сферах.

Британський літературний стандарт протягом тривалого періоду колонізації Нової Зеландії зберігав високий соціальний престиж. Власне лінгвістичні процеси дивергенції розпочалися в 1900 році. Головною причиною дивергентних процесів є функціонування даного варіанту англійської мови в специфічних умовах Нової Зеландії. Безпосередньо власну мовну самоідентифікацію новозеландський варіант англійської мови придбав разом з державним відокремленням в 1907 році, коли Нова Зеландія отримала статус домініону. В умовах самостійного функціонування новозеландський варіант англійської мови придбав національно-культурні особливості на всіх рівнях мови [Belich 2001, с. 89].

Отже, виникнення австралійського та новозеландського варіантів англійської мови обумовлюється колоніальною політикою Великобританії та експансією, яка почалась після того, як Джеймс Кук відкрив Австралію. Велике різномаття прошарків населення та національностей мали важливий вплив на культурну та лінгвістичну спадщину цих варіантів. Австралійська англійська сформувалася завдяки вихідцям з Британії, Ірландії та інших європейських країн. Це були каторжники, злочинці та в'язні, тому австралійський варіант швидко поповнилася жаргонізмами, сленгами та мовою арго.

Новозеландський варіант англійської мови вже був залежним не лише від колонізаторів з країн Європи, але і від мандрівників з Австралії. Їх англійська продовж певного часу уніфікувалася, щоб позбутися різноманіття діалектизмів, проте до кінця це не було можливо, тому що підіймалось

важливе питання визнання суверенності національного варіанту. Таке питання було необхідним, бо мова корінного населення — маорі все ще залишалася провідною.

Зараз австралійській та новозеландській варіанти англійської мови всецільно визнані незалежними та мають національно-культурні особливості на всіх рівнях.

1.4 Вплив мови автохтонного населення Австралії та Нової Зеландії на лексичний склад австралійської та новозеландської англійської

Протягом великої кількості століть англійська мова поповнювала свій лексичний склад через запозичення з інших мов. З початку формування англійської мови запозичення приходили з латинської, нормандської, французької, грецької та італійських мов. Потім в період колоніальної й, в наслідок, мовленнєвої експансії первинна англійська мова почала змішуватися та набувати особливостей автохтонних мов. Так, у Північній Америці, наприклад, в англійську мову була запозичена лексика з мов американських індіанців і ескімоської мови, а також з датської, французької, німецької, іспанської та іврити. У Австралії і Нової Зеландії мовна ситуація була набагато простіше: англійська була єдиною трансплантованою мовою на даних континентах і відповідно (на початковому етапі колонізації) єдиним джерелом поповнення її чужоземною лексикою були тубільні мови даних країн [Dixon 1992, с. 32].

Відповідно до критеріїв, виділених закордонними вченими в області семантики аборигенної лексики Австралії, були визначені наступні лексико-тематичні групи запозиченої автохтонної лексики в сучасному Австралійській англійській [Dixon 1992, с. 35].

Фауна: ссавці; птаці; риби та інші тварини, що живуть у воді; рептилії; комахи; міфічні створіння.

Флора: їстівні рослини: фрукти, горіхи, насіння; корені; інша їстівна флора; загальна флора

Релігія і церемонії. Люди.

Інструменти: полювання і зброя; ті, що використовують для збору їжі і її приготування; музичні; мистецтва.

Навколишнє середовище. Частини тіла. Одяг. Житло.

Дієслово. Прикметники і прислівники. Інше.

Варто відзначити, що автохтонна лексика запозичуватися в Австралійській англійській внаслідок необхідності номінації об'єктів навколишньої дійсності і більшість ЛО перейшла в англійську разом з денотатом. Як, наприклад, назви флори і фауни Австралії, людей, інструментів, найменування навколишнього середовища, одягу, житла і церемоній аборигенів.

Уже на ранньому етапі історичного розвитку австралійці зіштовхнулися з необхідністю «лексичного переозброєння», оскільки англійські слова *woods*, *meadow*, *dell* та багато інших не повною мірою відповідали реаліям австралійської природи. Замість них з'явилися: *bush* (внутрішні райони країни), *scrub* (чагарник), *gulley* (впадина, долина), *paddock* (огорожена ділянка), *gibber plain* чи *gibber country* (ділянка, всяяна камінням), *never-never* (пустеля) та сотні інших. Англійська мова збагатилася, зокрема назвами місцевих тварин, птахів, дерев, квітів: *kookaburra*, *koala*, *kangaroo*, *dingo*, *mallee*, *wallaby*, *yabby*, *wattle*, *platypus* тощо [Ramson 1966, с. 57].

Значна частина запозичень сучасної англійської мови в Австралії, особливо в області фауни і флори та географічних назв, бере свій початок у мовах туземного населення країни. Ці слова майже у всіх випадках є суто австралійськими реаліями. *Kangaroo* чи *kanguru* – перше слово, яке було запозичене з мови Кoko-Yimidir чи Imudji (район Індевор Ріва, штат Квінсленд) і згадувалося Джеймсом Куком в 1770 році. Серед інших ранніх

запозичень слова *boomerang*, *dingo* (назва тварини), *corroboree* (туземний церемоніальний танець; галаслива зустріч, зібрання – сленг), *nulla-nulla* (зброя туземця) і *waddy* (дубинка).

Деякі з цих слів поширені за межами Австралії. Запозичена лексика з австралійських аборигенних мов є частиною англійської мови не тільки на території Австралії, але і на території інших колишніх країн-колоній Великобританії, як, наприклад, Америки, Канади, Нової Зеландії та інших. Велика кількість запозичених слів з автохтонних мов - це іменники, що не дивовижно, тому що велика частина з них представляє реалії австралійського континенту. Як-от, назви тварин і рослин, зброї і інструментів, особливостей навколишнього середовища, ЛО, що позначають культуру і церемонії аборигенів. «Це саме ті слова, що були запозичені дослідниками або мандрівниками, які прагнули дати назву величезному різноманіттю різновидів флори і фауни, з якими вони до цього не зустрічалися або маркувати якийсь об'єкт, що залучив цікавість антропологів» [Dixon 1992, с. 45].

Більш половини запозичень — це назви видів флори і фауни. Наступна найбільша категорія слів, що вживаються головним чином в описі життя аборигенів — це назви зброї й інструментів, назви представників аборигенного населення та об'єктів релігійного значення або церемоніальної важливості.

Невелику кількість слів було запозичено через австралійський *pidgin*. Наприклад, таке слово, як *baal* (не, ні), дієслова *bogey* (купатися), *patter* (їсти), прикметники *budgerie* (гарний), *cabon* (великий). Дана лексика відображає те, що можна назвати результатом проживання двох рас разом, що розділяють свої щоденні заняття. Процес запозичення був справедливо обмежений і є, головним чином, відповіддю на лінгвістичні потреби білих поселенців, хоча він і не торкнувся широкого культурного поширення або інтеграції [Hundt 2012, р. 75].

Переважна частина запозичень із мови аборигенів припадає на діалекти племен, які утворювали поселення на узбережжі в районі Сіднею, що

пояснюється історичним ходом колонізації країни зі сходу. За матеріалами початкового періоду колонізації інколи можна простежити етимологію і еволюцію значень деяких запозичень. На думку укладачів енциклопедії [The Australian Encyclopedia 1963, с. 86], кількість запозичень часто залежала від «милозвучності» тих чи інших діалектів. Так, у сучасній англійській мові існує певна кількість запозичень із діалектів сіднейського району (Wiradjuri, E-ora) і Південної Австралії (Aranda), які подобаються австралійцям своїм звучанням. Ці слова, як правило, багатоскладові: *Woolloomooloo* (передмістя Сіднею), *Coolangatta*, *Tooraweenah* (міста в Новому Південному Уельсі).

На цей час широко використовується близько ста п'ятдесяти слів і виразів, які були запозичені у мові аборигенів, не перелічуючи вже географічних назв. Серед них слова, що позначають людей і родинні зв'язки, наприклад: *binghi* (брат), *gin* чи *lubra* (жінка), *myall* (дикун); предмети побуту *coolamon*, *kooliman* чи *pitchi* (човен), *gunyach*, *humpy*, *mia-mia*, *wurley* (назва житла в різних частинах Австралії); місцеві предмети *billabong* (частина каналу), *gibber-gunyach* (скелястий навіс); тварин *koala* (деревний ведмідь), *kookaburra*, *corella*; *barramundi*, *mulloway*; *karri* (вид дерева), *mulga* (вид акації), *kangaroo paw* (квітка) і багато інших [Русецька 1993, с. 75].

Дослідження показали, що переважна частина австралізмів має відношення до словника сленгу, діалектів, жаргону та інших мовних шарів, які не відповідають мовному стандарту. Більшість австралізмів належить до галузей побутової діяльності та життя в Австралії, де національний елемент найбільш помітний.

Згідно з вивченим можна прийти до висновку, що переважна більшість проаналізованих австралізмів належить до загальноновживаного пласта австралійського варіанту англійської мови, що можна довести мультифункціональністю таких лексичних одиниць, тобто їх використанням у різних стилях, вживанням на території всієї країни, а також їхньою високою частотністю і стабільністю в лексико-семантичній системі мови. Лексичні одиниці, про які йдеться, не є якимись випадковими чи відокремленими

утвореннями, вони також не належать до діалекту, жаргону чи аргю. Проте велика їх кількість належать до словника сленгу.

Дослідниця особливостей новозеландського варіанту англійської мови Гордієнко Є. В. зазначає, що за своїм походженням лексика новозеландського варіанту англійської мови в першу чергу зобов'язана австралійському варіанту, тому що найбільша частина розмовної лексики, а також сільськогосподарської та суспільної термінології були завезені з сусідньої колонії. Іншим джерелом вважається мова маорі, корінного населення Нової Зеландії [Гордиенко 2014, с. 37].

Унікальність новозеландського варіанту англійської мови полягає в тому, що більшість запозичень перейшли з мови маорі, що створює головну відмінність даного варіанту від австралійського. Лексика маорійської мови є легко впізнаваною як за написанням, так й за звучанням. Завдяки своїй словотвірній структурі, в якій кожен склад має лише один приголосний та завжди закінчується голосним звуком, створюється враження дуже приємної мови [Kennedy 2004, с. 33].

Маорійські запозичення є важливою рисою новозеландського варіанту англійської мови, оскільки вони висвітлюють взаємодію між двома народами та мовами. Взагалі, існує думка, що у даний час слова, що були запозичені з мови маорі, вживаються частіше, ніж раніше, адже в період з 1850–2000 рр. їх вжиток у мові був досить нечастим [Битко 2008, с. 42]. Іншим способом збагачення даного варіанту англійської мови є нові слова, створені на базі як загальноанглійських слів (*jetboat* – моторний човен з підводним гвинтом; *solo mother* – матір, що одна виховує дітей), а також новозеландізмами (*daggy* – такий, що вийшов з моди). Так само як і австралійському варіанті можна виокремити наступні групи слів за сферою використання: 1) флора та фауна, де головним чином представлені синонімічні ряди зі слів маорійського та англійського походження (*kumara* – sweet potato, *tui* – parson bird); 2) сільське господарство (*sheep-run* – пасовища, призначені для вівчарства, *eye-dog* – собака, що пасе овець); 3) населення, побут та звичаї новозеландців, де частина слів означає

предмети та явища, що існують в інших країнах, а інша – ті, що є специфічними лише для Нової Зеландії (*tall poppy* – людина, якій дуже таланить; *play-lunch* – сніданок, який дитина бере з собою у школу та з’їдає під час ранкової ігрової перерви; *poorman’s orange* – грейпфрут невеликого розміру, який використовують для приготування джему) [Richard 1970, с. 89].

Особливу групу слів складає сленг, який є не тільки джерелом збагачення лексики новозеландського варіанту англійської мови, але й одним з елементів культури. Своєму походженню новозеландський сленг головним чином зобов’язан британському та австралійському варіантам, але також існує певна кількість слів, утворених від новозеландізмів англійського та маорійського походження. Можна навести наступні приклади: *cow-spanker* – фермер, що володіє молочною фермою; *hophead* – людина, яка любить вживати алкогольні напої; *hooray* – до побачення [Hickey 2004, с. 91].

Одним з джерел вивчення новозеландського сленгу є словник за редакцією С. Дж. Бейкера “New Zealand Slang: A Dictionary of Colloquialisms”. Згідно з даними автора, новозеландський варіант англійської мови налічує незначну кількість власних лексичних утворень, що були зареєстровані у новозеландському варіанті раніше, ніж в англійському: *jimmygrant* – іммігрант (1845); *spuds* – картопля (до 1844).

Отже, джерелами запозичення до австралійського варіанту англійської мови є, в основному, мови інкорпоруючого та ізолюючого типів, що належать 600 племенам аборигенів; до новозеландського варіанту – мова маорі [Bell 2000, с. 17]. Актуальний шлях запозичення австралійського і новозеландського варіанту англійської мови – прямий усний шлях запозичення. Часовий параметр свідчить про те, що вік автохтонних запозичень не перевищує трьохсот та двохсот років; з плином часу, аж до кінця ХХ століття, інтенсивність потоку автохтонних запозичень значно зменшилась, але як зауважують дослідження Macalister’s corpus-based study, з роками вживання слів маорі збільшиться в NZE, а через неї будуть запозичені і в AUE [Baker 1966, с. 82].

Встановлено, що фонетичні особливості автохтонних одиниць не суперечать орфоепічним нормам англійської мови. З точки зору граматичних категорій, діє загальне правило: 94% у AuE і NZE – іменники. Більшість слів — 33 це власні іменники: імена місць, людей, організацій, світу взагалі. Семантичні характеристики автохтонних запозичень свідчать, що запозичення з мов корінного населення виявляються задіяними при номінації всіх сфер альтернативної (щодо рідної) реальності [Козлова 2001, с. 5]. Асиміляційних процесів на всіх мовних рівнях зазнали всі автохтонні одиниці в обох варіантах, проте асиміляція не була глибокою, за допомогою запозичення з мов корінного населення англійська мова пристосовувалася до нових умов існування, що порушували рівновагу системи, іншими словами, запозичення є одним із способів адаптації.

Значний обсяг запозичень на початок ХХ століття вийшов з ужитку. Запозичення починається вже під час сприйняття, обумовленого як особливостями реальності, що сприймається, так і властивостями власне сприйняття – загальнолюдськими та етнічно своєрідними, отримує свій розвиток у процесі концептуалізації та вербалізації і «реорганізації» концептуальної та мовної систем, які інкорпують нові сутності в існуючі структури. Оскільки пізнавальні процеси не закінчуються на етапі асиміляції автохтонних елементів у системі мови, то й сам процес запозичення можна вважати таким, що триває [Авер'янова 1978, с. 9].

Отже, як свідчить дослідження, значимість процесу запозичення як способу адаптації англійської мови до змінених умов існування, зумовлюється когнітивними і мовними механізмами адаптації, що забезпечують відновлення функціональної ефективності мови на нових територіях. Розглядаючи процес автохтонного запозичення в AUE спостерігаємо певну закономірність: переважає прямий усний шлях запозичення лексичних одиниць, вік яких не перевищує трьохсот, двохсот років; більшість іменників слугують для номінації предметів і явищ, які не існують у культурі загарбника, передбачається збільшення кількості автохтонних лексичних одиниць в

англійській мові, пов'язане з відродженням культури і традицій аборигенів Австралії, а це зумовлює необхідність подальшого дослідження в таких напрямках: розглянути екстралінгвальні фактори та категорії розмежування автохтонних запозичень.

1.5 Вплив кліматичних й природних особливостей регіону на формування англійської мови та акцентів в Австралії та Нової Зеландії

Австралійській та новозеландській варіант англійської мови сповнені скороченнями, що являється однією із помітний та основних особливостей цих варіантів. Так “*breakfast*” це “*brekie*”, а “*barbeque*” скорочується до “*barbie*”. Скорочень зазнали не лише власні іменники, а і номінальні. Найбільш відома сітка швидкої їжі “*McDonald's*” в австралійській англійській звучить, як “*Macca's*”. Чоловічі імена “*Barry*” набуває нової форми *Bazza*, в той час, як “*Warren*” стає “*Waz*” [Australian food history timeline]. Самі австралійці, та новозеландці разом з ними, кличуть себе не “*Australians*”, а “*Aussies*”.

Однією з вагомих причин виникнення такого мовленнєвого явища, як скорочення, являються природні умови та клімат нової Зеландії та Австралії.

Австралія розташована у південній частині східної півкулі, посередині перетинається південним тропіком. Більшість її територія лежить у сухому тропічному поясі, що робить Австралію найпосушливішим з материків [Австралія: географічне положення, дослідження материка].

Температура і влітку, і в зиму досягає плюса: літній період, який настає з грудні по січень набагато тепліше і може досягати від +20 до +32, а зимовий сезон (з червня по серпень) коливає від +12-24°C, найбільші морози досягають -6°C і лише в Австралійських Альпах -22°C. Саме тому Австралія вважається перевернутим материком. [Природні умови і ресурси Австралії].

З огляду на географічні особливості, нове середовище функціонування англійської мови можна охарактеризувати як ареал, віддалений від метрополії. За свідченням Дж. У. Тернера, багаторічна ізоляція від решти світу, обставини колонізації мали помітний вплив: навіть у фонології, морфології та синтаксисі, хоча вони “повільніше реагують на постійний соціальний тиск”, ніж лексика, “простежується слід” витоків поселення і соціального складу перших європейських мешканців Австралії і, меншою мірою, пізнішої міграції [Turner 1994, с. 282].

Відмінності клімату, рельєфу та природи південної півкулі вимагали негайного пристосування мовців і часткової відмови від споконвічних традицій, зміни стилю життя заради виживання. Труднощі адаптації в Австралії значною мірою стимулювали емоційність і лінгвокреативність мігрантів, що відбито, зокрема, в образності інновацій на базі одиниць літературного прошарку англійської мови Британії: *peppermint* (1790) “a tree of the genus *Eucalyptus*”, *forest* (1805) “a tract of open, well-grassed land, with occasional (stands of) trees”, *doctor* (1834) “a cool sea breeze” тощо [Жукова].

Традиційно розрізняють три діалекти в австралійському варіанті англійської мови: «cultivated», «broad» і «general».

Першим з них, «культивованим» діалектом розмовляє приблизно 10% населення країни. Цей варіант мови найбільше схожий на британський і їх часто плутають. Кажуть, що його користувачі імітують мову освіченого населення півдня Великої Британії.

«Широкий» – діалект, який виник у першій частині 20 століття як відповідь на «елітну британську» і який суттєво відрізняється від британської англійської у всьому: фонетиці, лексиці та граматиці. За різними даними, ним розмовляє від третини до половини населення країни. Цей діалект, зокрема, люблять члени парламенту та вчителі. «Broad» часто використовують іноземці у фільмах та телепередачах про Австралію, приписуючи його «типовим австралійцям з народу».

Неофіційна назва цього діалекту «страйн» (strine), що походить від австралійської вимови слова «Australian». Діалект часто називають «Australian twang» – у перекладі мерзотний австралійський.

Третім, «загальним» діалектом говорить більшість мешканців Австралії. Він розвинувся протягом перших 50 років життя поселенців на новій землі, об'єднує групу говірок і не має різко виражених рис. Саме ним спілкується відомий австралійський актор Х'ю Джекмен.

Окрім того, мовознавці виділяють ще два різновиди австралійського варіанту англійської мови. «Модифікованою австралійською» австралійці імітують мову «вершків» британського суспільства. А етнолект – мова іммігрантів, для яких англійська не є рідною [Секрети австралійської англійської мови].

Регіональна варіативність мови у НЗА мінімальна. Лінгвісти пояснюють це двома причинами: 1) англійська мова розвивається на території Нової Зеландії дуже нетривалий час (починаючи з середини XIX століття), на відміну від США та особливо Великобританії, а для формування діалектів необхідний більш тривалий час; 2) між районами країни завжди був гарний зв'язок [Нау et al. 2008].

Регіональна варіативність мови у НЗА мінімальна. Є. Шнейдер вважає, що формування діалектів відбувається тоді, коли починає вироблятися регіональна ідентичність. Досі суспільство в Новій Зеландії, вважає він, було стурбоване створенням колективної національної ідентичності, але зараз новозеландський варіант досяг такого рівня у своєму розвитку, коли соціокультурні передумови для його регіональної диверсифікації вже створені [Schneider 2007, с. 194]. Це припущення підкріплюється спостереженнями, поки що розрізненими та не систематизованими. Так, на рівні лексики зазначається, що у різних районах були помітні відмінності у вокабулярі. В області фонетики пишуть про поствокальне [r], яке поширене на півдні. Зазвичай це пов'язують із шотландським впливом, оскільки у цьому районі проживає багато вихідців із Шотландії. Останні дослідження, однак, свідчать,

що поствокальний [r] також є і в центральних районах північного острова. У південних регіонах часто можна почути [æ] замість [ɑ:] у словах типу *dance*, *bath*. Там також зберігається різниця між [w] і [ʌ] [Warren 2012, с. 93].

Деякі територіальні відмінності спостерігаються і в галузі інтонації. У міських районах західної частини північного острова відзначають рівний мелодійний контур, ніж у сільських районах, де можна почути досить порізану мелодику [Warren 2012]

РОЗДІЛ 2

КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ В АВСТРАЛІЙСЬКОМУ ТА НОВОЗЕЛАНДСЬКОМУ ВАРІАНТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Для того, щоб ефективно дослідити лексичні особливості національних варіантів англійської мови, було обрано проаналізувати періодичні видання Нової Зеландії та Австралії. Особливість періодичних видань полягає у своєчасності та слідуванню останніх трендів та новин, тому важливо, щоб мова яка використовувалась була сучасної та відтворювала реалії мовців. Саме тому це найкращий спосіб відслідкувати використання «живої мови» на письмі та помітити зміну тенденцій у вживанні лексичних прошарках мови. Використовуючи методи концептуалізації та категоризації були виокремити ті теми, які більше всього вживаються мовцями та не втратили своєї актуальності для відтворення мовленнєвої реальності.

2.1 Використання лексики маорійського походження в новозеландському варіанті англійської мови

У цьому дослідженні розглянуто лексичні особливості новозеландського національного варіанту англійської мови на прикладі періодичних видань Нової Зеландії, до яких належать газети The Dominion Post, The New Zealand Herald, Nelson Mail, The Southland Times, Wanganui Chronicle, The Otago Daily Mail та інші.

Домінуючою є вербалізація концептосфери «society», через особливості будування родо-племінних відносин та важливості суспільства в житті Маорі. Одне з найбільш використаних слів для позначення суспільства є *iwi*. Іменник *iwi* також позначає націю, людей або плем'я. Частіше за все використовується

коли Маорі кажуть самі про себе. Використання цієї одиниці можна виокремити в наступних прикладах:

The 2.4-kilometre track, which has never been officially opened, was built by Craggy Range Vineyard Ltd, which owns the adjacent Craggy Range Winery. But when Ngāti Kahungunu iwi chairman Ngahiwi Tomoana saw the track, he described it as «an act of idiocy» and said he felt betrayed by the winery, which had received the iwi's blessing when it opened in 2003 [Winery and iwi look to develop...].

Наступний приклад можна побачити у журналі Wanganui Chronicle, де використання слова iwi пов'язується з назвою племені.

She's headed her Ngāti Whātua iwi rūnanga. [Naida Glavish and the fight...].

Ngāti Whātua це племена група, яка займає територію від Kaipara до Tāmaki-makau-rau. *Rūnanga* позначає раду племені, збори, асамблею та залу засідання. *Ngāti Whātua iwi rūnanga* перекладається як «Засідання племені маорі Ngāti Whātua».

Найбільш цікавий феномен, це використання слова *iwi* у формуванні слова *Kiwi*, яке позначає назву населення Нової Зеландії та перекладається як «новозеландець». Таким чином мова маорі пов'язує своє суспільство, своє плем'я разом з людьми які входять до нього. Для утворення граматичної форми множини використовується англійське закінчення *-s*.

While many people around the world believe New Zealand is one of the best places to live, a number of Kiwis have attempted to debunk this theory [Kiwis explain why New Zealand sucks].

Наступне слово, яке також належить до цієї концептосфери називається *hapu*. Воно позначає клан маорі або розподіл на племені одиниці. Таким чином ми можемо побачити, що в мові Маорі є велика наявність іменників, які позначають різні ячейки суспільства та різне формування всередині племені. Цей аспект ілюструє наступний приклад, де ми можемо побачити використання і слова *iwi*, і слова *hapu*.

Both homekill and hunted meats can also be served on a marae for traditional activities within the iwi or hapu but commercial operations on a marae must use commercially processed meat [Botulism poisoning spark warnings].

Окремо можна виділити концептосферу “family and family relationship”. Одне з найбільш зустрічаємих слів було *whānau*. *Whanau* вживається для позначення великої сім’ї або спільноти близьких сімей, які живуть поруч на одній місцевості.

In the Waikato case three members of one whanau were left paralysed and unconscious after eating suspect meat [Botulism poisoning spark warnings].

У наступному прикладі слово *whanau* поширює своє значення і позначає не лише родину, але і колектив.

We are blessed to have whānau like you who are the positive mentors these boys need [Whanganui college sport].

Таким чином ми розуміємо, що в колективі настільки близькі стосунки, що лише слово “сім’я” може відтворити цю реалію.

На прикладі з газети Wanganui Chronicle можна побачити, що це слово також позначає близьких людей і родичів, з якими не має родинних зв’язків.

Like those whānau rooms at Auckland Hospital for grieving families, and dedicated corridors for the transportation of loved ones who've passed away [Naida Glavish and the fight...].

Там же ми бачимо використання іменника *mokopuna*, що означає «онук» або «онучка». Так само може вживатися, щоб позначити дітей племінника або племінниці.

She's a mother of three daughters and two sons, a grandmother of 19 mokopuna, and a great-grandmother of 31. She has taught te reo and tikanga at high school. She's been the president of the Māori Party [Naida Glavish and the fight].

У газеті Whanganui Chronicle ми бачимо вживання того ж іменника, але в скороченій формі.

Your commitment to ensuring your son/daughter/moko is fit and prepared to play is appreciated [Whanganui college sport].

Як вже вказано у статті *The New Zealand Herald* *tuakana-teina* це навчання між поколінням. *Tuakana* позначає старшу людину (сестру для дівчини або брата для хлопця, кузенів тієї ж статі), *teina* позначає молодшу людину (молодшого брата для хлопчика, молодшу сестру для дівчинки, молодших кузенів тієї ж статі). Таким чином ми бачимо, що лексика яка пов'язана з родиною тематикою використовується для того, щоб відобразити загально суспільні відносини.

He says Māori and Pacific people favour tuakana-teina (intergenerational learning) and the disruption caused by Covid-19 will have a legacy impact on the pipeline of new workers for years to come [Thousands of Māori...].

Цікавий культурно-родинний феномен *whangai* був описаний у газеті *Wanganui Chronicle*. *Whangai* позначає звичайну для мешканців Нової Зеландії практику, коли дитина виховується не батьками, а кимось іншим, зазвичай родичем.

There is no doubt the rise and rise of Lieutenant General Sir Jerry Mateparae has a fairy tale flavour to it. Born on November 14, 1954, to the Andrews family, Sir Jerry was given to his mother's brother, a Mateparae, to be raised in the Māori customary adoption known as whāngai [World famous in Whanganui].

В мові Маорі, як і в багатьох інших, слово матір виглядає як *māmā*. Але також це слово позначає “легкий”, “не складний”. В наступному прикладі можна побачити, що обидва варіанти підходять. Мама, як рідна людина, тобто зробити мову рідною та легкою для розуміння.

"For our babies to be able to experience and hear their language in such big public spaces like this, to make it māmā, to make it Māori, to make it normal, is so important for them." ['Another standout performance'].

Також до концептосфери “society” можна виокремити категорію “traditions” до якої були віднесені слова пов'язані з народними традиціями Маорі. До таких слів належить *Tikanga*, що позначає традиції, обряди, ритуальні правила та манери поведінки маорі.

She's a mother of three daughters and two sons, a grandmother of 19 mokopuna, and a great-grandmother of 31. She has taught te reo and tikanga at high school. She's been the president of the Māori Party

Слово *karakia* позначає заклинання, ритуальні співи, приспиви, які використовуються для початку ритуалу. Також використовується як дієслово.

"And I said: Well, for a start, Māori are not responsible for the size of your waiting rooms. And second, Māori are actually entering into a specialist area of karakia to give support to you and ensure that your knife doesn't slip in that operation."

Tapu перекладається як “обмеження”, “заборони”. Також це людина або місце яке відданий *atua* (предок, бог, надприродна істота), і через те, що він обмежений від звичайних, земних людей, він вважається святим. Протилежним до *tapu* є слово *noa*, що означає “бути вільним від *tapu*”, тобто вільності.

"So I grew up with the values of tapu and noa, and karakia for everything with my grandmother. Not playing with food. We were raised with the understanding of the pull of the tide for fishing purposes.

Важливо було виділити слово *whakataukī*, що позначає прислів'я, приказку або мудрий вислів старої людини, тому що приказки в мові Маорі відображають великий культурний пласт цієї нації.

It was matched with a three word whakataukī (proverb) "*Taituara, taiwhare, taieke*" (with backing, even the tallest of ocean waves can be conquered).

Tangi слово маорійського походження що означає “плакати”, “оплакувати” або як іменник “сльози”, “тужіння”, “печаль”. Використовувалось як у побутовому сенсі, так і в ритуальному.

She was thinking of dropping the "kia ora" and letting her Post Office supervisor off the hook, because he'd been good enough to give her time off for a tangi [Naida Glavish and the fight for a Māori voice that started with 'kia ora'].

До другої великої концептосфери належать всі слова пов'язані з флорою та фауною. Через те, що слова англійської мови не можуть до кінця відтворити

природні реалії Нової Зеландії, вони були запозичені з мови Маорі без змін. До концептосфери “flora” належить іменник *waratah*, який походить з мови австралійських аборигенів Dharuk, позначає різновид австралійського чагарнику з тонкими шкірястим листям і груздями малинових квітів.

I have found the prolific use of waratahs fascinating — you can't use them up north as they rot in the ground [Cowboy life in South a culture shock for Northland woman].

В періодиці Wanganui Chronicle можна побачити приклад вживання слова *nikau*, яке позначає пальмове дерево типове для Нової Зеландії, особливо для низинних лісів Північного Острова або на півдні поблизу півостровів Греймут та Бенкс на Південному Острові.

“We lived in a nikau whare with an earth floor” [Naida Glavish and the fight].

Там же можна побачити ще більше використання флори для позначення культурних порід, що вживаються в їжу (*kai*). До них належать *kumara* — позначає солодку картоплю, батат та *tārapa* — насіння для рослини *kumara*.

“Understanding the moon phases for planting and growing our kai, the tārapa for the kumara and, at the time of harvest for the kumara, how to prepare the pit with burnt fern leaves so that the slugs couldn't get in, but also preparing a pit with the little kumara for the slugs, rats and the like so that they didn't go near the pit for our consumption” [Naida Glavish and the fight].

Значну кількість, що належить до категорії флори була проілюстрована в періодиці The New Zealand Herald. До неї належить іменник *pohutukawa* (утворився приблизно в середині XIX століття) та позначає вічнозелене різдвяне новозеландське дерево, яке квітне у грудні та січні; *rata* — велике новозеландське дерево миртової родини з темно-червоними квітками та міцною червоною деревиною. Перші вживання були помічені близько XVIII століття; *kawakawa* — перечне дерево, що є характерним для території Нової Зеландії, особливо Північного Острова. Воно невелике і його листя мають форму серця.

Слова *pohutukawa* та *kawakawa* мають спільне закінчення, що означає «гіркий». Тож ми можемо зробити висновки, що ці дерева мають гіркий смак листя, крони або соку.

New Zealand's Christmas tree is famous for its flowers that blaze red at this time of year. Pohutukawa and rata belong to Metrosideros, a genus is represented by two pohutukawa - one here and another in the Kermadecs - along with six species of rata vine, a related shrub, and three tree rata.

On the mainland, you'll find pohutukawa mostly in the upper half of the North Island - north of New Plymouth and Gisborne - although it grows from one end of the country to the other. It's easily distinguished from rata by the hairs on the underside of the leaves. Pohutukawa and rata hold a prominent place in Maori mythology.

If you're out and about in the wild this summer, keep your eyes peeled for kawakawa. The small tree might be best distinguished by its deep green leaves - drawn out at the tip but heart-shaped at the base - or what they taste like when you eat them.

Indeed, the name kakawawa - kawa, or bitter - refers to the taste these leave in your mouth. «A hot and spicy taste, rather pleasant than otherwise», wrote one early European visitor to New Zealand [Sharks, shrubs and skinks].

Використання слова *bush* дуже розповсюджено на територіях Австралії та Нової Зеландії. Тому наступний фразеологізм *bush-clad*, що був проілюстрований в газеті *The Otago Daily Times* також входить до категорії флори. *Bush-clad* означає «вкритий чагарниками», в якому *clad* застаріла архаїчна форма, яка існувала ще у 16 столітті, і позначала «покривати», «запаковувати».

Despite being only a short drive from the city centre, Careys Bay is almost a different world, where on one side of the road you have the cool waters of the Otago Harbour and on the other bush-clad hills [No better place to bring up children].

До концептосфери “fauna” належить іменник *moa*, який був утворений у середині XIX століття в мові маорі та позначає великого птаха, що раніше мешкав у Новій Зеландії. Зараз вважається вимерлим.

So imagine you're a moa, just doing moa things in the bush. Ooh look, a fern. Ooh look, another fern. You're big and tall, as in more than 200 kg and more than 3 m, but you're not self-conscious about it because you're a bird [Don't mess with the Haast eagle].

Туди ж відносяться слова *Shortfin mako*, що означає підвид акули, де слово *mako* перекладається як «акула», іменник *pukeko* (скорочено *puke*), що позначає птаха, який має назву «султанка». З'явилося близько середині XIX століття та іменник. Як ми бачимо іменники, що позначають тварин мають тенденцію закінчуватися на *-ko*.

Pukeko are the street survivors of New Zealand's wild.

...the «puke» is essentially ap bird of swampy ground, lagoons, reeds, rushes and swamps. They're abundant and widespread and no threat to their long term existence is apparent, meaning they can be shot for sport during the shooting season.

Able to swim as fast as our open road speed limit, the shortfin mako is the world's fastest shark species. That's twice as fast as a great white shark can travel - and five times the top speed of the average shark [Sharks, shrubs and skinks].

Концептосфера “vehicle” включає до себе слово *waka*, що позначає традиційне маорійське каное, а у сучасній мові вживається для позначення будь-якого засобу пересування. Також може використовуватися у значенні «медіум».

For centuries the space that is now T.O.A.D Hall has also had a public function as a meeting place for the community to get together. «I understand the current site was a meeting place when the wakas used to come in and goods were traded and now we have lots of people who use the café as a meeting place, from mums and kids to business people looking for some space out of the office [T.O.A.D. Hall – the evolution of a café].

Більш сучасне слово, для позначення транспорту, яке використовується і в Австралії, і в Новій Зеландії називається *ute*. *Ute* є скороченням від "*utility*" або "*coupe utility*", означає дешевий транспортний засіб та тип легкового автомобіля «пікап». Походить починаючи з 1934 року, коли «Форд Австралія» випустили перший Coupe *ute*.

An arsonist who torched a ute outside a Hamilton business has been caught on CCTV. Police released the video in an effort to track down the perpetrator but the offender may have also been burned when the accelerant burst into flames [Arsonist torches ute on camera outside Hamilton business].

До концептосфери “dwelling” належать слова *marae* — внутрішній дворик перед *whareni* (молитовного дому людей маорі), який зазвичай виконує роль церемоніального форуму. Також це слово позначає щедрість та гостинність, яке було проілюстровано в газеті *The New Zealand Herald*:

Both homekill and hunted meats can also be served on a marae for traditional activities within the iwi or hapu but commercial operations on a marae must use commercially processed meat [Botulism poisoning spark warnings over homekill sold on social media].

Більш загальне слово *whare* означає «дім», «будівля», «житло»

"We lived in a nikau whare with an earth floor" [Naida Glavish and the fight].

До категорії власних назв можна віднести *Kiwi* (новозеландець), *Aotearoa* (вживається для позначення Нової Зеландії, дослівно перекладається як «земля довгої білої хмари»). До цього використовувалася лише для позначення Північного Острова Нової Зеландії) та *te reo*, яке має два значення наближенні один до одного. Перше, голос або звук, а другий — мова, діалект, язык та промова. Частіше усього використовується для позначення саме мови Маорі.

Disney is impressed very with the reo Māori rendition of the popular film Frozen, calling it "another standout performance" following the release of Lion King Reo Māori just four months ago ['Another standout performance'].

That is the message from Smokefree Otago ahead of World Smokefree Day on May 31, as the national campaign to make Aotearoa smoke-free by 2025 continues [Supporting smokers to quit].

До наступної категорії іменників були віднесені ті, які не належали до інших груп, та не бути виділені у окремі концептосфери впродовж дослідження. До таких іменників належить слово *rangatahi* позначає молодь, молоде покоління. Також може використовуватися як дієслово зі значенням «бути молодим».

Smokefree Otago chairwoman and Public Health South senior health promotion adviser Debby Newton said the theme for World Smokefree Day, "We're Backing You", was chosen by "brilliant and insightful rangatahi" as a reflection of their relationship with the Smokefree team [Supporting smokers to quit].

У журналі The New Zealand Herald був виокремлений іменник *tīkai*, що позначає насмішку, образу, наклеп та приниження.

The good-natured tīkai soon turned serious when Kiwis began to highlight our nation's real negative points, with one person writing that «Child abuse, homelessness and suicide of youth are way higher than they should be [Kiwis explain why New Zealand sucks...].

У категорії “expressions” були виокремлені фрази розмовного варіанту новозеландської англійської, які використовуються для привітання або підбадьорення. До таких фраз належать *Kia Kaha* — популярний маорійський вираз, який використовується для підбадьорення: «Буть сильним», «Так тримати».

The girls have enjoyed their rugby this season and are rebuilding very well. Kia kaha Wahine Toa.

Wahine позначає жінку та слово «жіночий».

Один із варіантів перекладу *toa* це «смілива людина», «воїтель». Інші варіанти включають до себе «сміливий», «непереможний», «перемагати».

З цього можна зробити висновок, що *Kia kaha Wahine Toa* перекладається як «Так тримати, жінки-воїни/переможниці»

Наступна фраза використовується для виказання дяки та перекладається, як «Красно дякую вам обом».

Nga mihi nunui kia korua [Whanganui college sport].

Одна із найвідоміших фраз Маорі звучить як *Kia ora* маорійського походження означає “Be well/healthy”, використовується як привітання.

Maybe it's unfair to keep harking back to that time in 1984, when Naida Glavish stood her ground against the Post Office, as a telephone toll operator who risked being fired for greeting callers with: "Kia ora." [Naida Glavish and the fight].

Новозеландський фразеологізм “*Sweet as, bro*” [Kiwis explain why New Zealand sucks] належить до розмовної лексики новозеландській англійській та позначає «круто», «добре», «погодились»

2.2 Використання лексичної ідіоматики австралійського варіанту англійської мови

У цьому дослідженні розглядаються фразеологізми та ідіоматичні вислови, які притаманні лише території Австралії. Для цього були проаналізовані періодичні видання, такі як *The Daily Telegraph*, *The Age*, *The Australian*, *Royal Australian Daily News*, *The Canberra Times* та інші.

При аналізі ідіоматичних висловів було виокремлено, що на відміну від новозеландського варіанта англійської мови домінуючою концептосферою була фауна. Для створення фразеологізмів використовувалися представники фауни, які були та є притаманні австралійському регіону: змії, павуки, кенгуру, собака дінго, бики, деякі види риб та птахів.

“THIS is something all Aussies should be as mad as a cut snake about.” [Linguists Tony Thorne and John Hajek].

Фразеологізм *as mad as a cut snake* означає дуже злий, божевільний або ексцентричний. Вперше цей вислів був задатований ще у 1900 році. Різні

значення походять від того, що саме слово *mad* має два значення — божевільний та злий.

Існує спрощена форма цього виразу *mad as a snake*.

“*Now, linguistics is a topic most of us would consider as dry as a dead dingo’s donger, but our slang is intrinsically tied to our Australian identity (ie. it’s what makes us true blue).*” [Linguists Tony Thorne and John Hajek].

Вираз *as dry as a dead dingo’s donger* належить до неформальної мови та також має два значення. Перше, означає дуже посушливий. Пішло воно від явища, коли собаки дінго помирали в пустелях і через це дуже швидко висихали на сонці.

Інше пояснення цього виразу *to be thirsty*, тобто «відчувати спрагу». У цьому контексті цей вираз можна почути біля пабів та барів. Особливо використовується у значенні вгамувати спрагу алкоголем, зазвичай пивом.

The patient is now fit as a malee bull [Sydney returns to South Vietnam].

Fit as a malee bull означає дуже сильний і здоровий. Першу появу цього фразеологізму помітили у 1879 році у формі *strong as a mallee bull*. Бик, якого називають *mallee*, проживає на територіях *mallee* — дуже бідній, без осадків. Назва цих територій походить від альтернативної назви евкалиптового дерева *mallee grow*. Вважається, що кожна тварина, яка може вижити у такій місцевості дуже сильна та міцна. Слово *mallee* походить від Woiwurrung, мови аборигенів у Вікторії, але так само може бути знайденим в інших мовах аборигенів Південної Австралії та на півдні Нового Південного Уельсу.

In response Gregory Robbins referred to their mother as a "stunned mullet" [Groom-to-be stabbed brother after punches].

Like a stunned mullet є розмовним фразеологізмом, що означає «ошелешений», «нерозуміючий», «непритомний». Вислів походить від виряченого погляд (і іноді роззявленого рота) риби кефаль, яку нещодавно спіймали та вмертвили. Використовується для опису ситуацій шоку або сюрпризу. Використовування фрази задатовано у 1918 році.

She is in the room at parties, making sure introductions are facilitated and no one is feeling like a shag on a rock. [My mother is gone, but she's always here]

Like a shag on a rock використовується для опису людини, що знаходиться віддалено від інших, на самоті або ізольована. Вперше слово *shag* було занотована у використанні у 1845 році. *Shag* — це назва будь-якого з кількох видів австралійських бакланів, які зазвичай зустрічаються в прибережних і внутрішніх водах, де їх часто можна побачити самотньо сидячи на скелі — поведінка, яка дала початок цьому виразу.

There are some sayings that we will forever associate with our father. Ask where he was going, and he was bound to reply, "To see a man about a dog." Ask what he had in his shopping bag, and he would say, "A wigwam for a goose's bridle." [Obituary: In a house of women, wine and song].

Застарілий фразеологізм *A wigwam for a goose's bridle* означає щось абсурдне або якусь нісенітницю. Часто використовувався як зневажлива відповідь на небажане питання. Або якщо дитина спитала 'What's in the bag?'. Первина фраза виглядала як *a whim-wham for a goose's bridle*. *Whim-wham* означає орнамент або дрібничка. Саме слово вийшло з ужитку у 19 столітті та використовується лише у фразі. У Австралії безглузде *whim-wham* замінювалося на більш знайоме *wigwam*. В Австралії вперше ця фраза була занотована у 1917 році.

To see a man about a dog евфемічний вираз, який використовується коли не хочеться говорити куди саме йдеш, зазвичай у туалет. В Америці ця фраза найчастіше використовувалась в період сухого закону, коли виходили за алкогольними напоями.

Вислів *a wallaby/kangaroo/roo loose in the top paddock* використовується, коли йде мова про якусь заплутану, божевільну ситуацію або коли у людини щось не в порядку з головою.

Variations on old themes continued to pop up, she said, including a wallaby loose in the top paddock and a head like a kicked in biscuit tin. [Australian English isn't being taken over by Americans].

У наступній категорії увійшли фразеологізми які прийшли з художніх творів або кінофільмів. До них входить фразеологізм *magic pudding*, який походить з книги для дітей Норман Ліндсі *The Magic Pudding* (1918), в якій чарівний пудинг оновлюється кожного разу, а від нього відрізають шматочок. Отже, значення цього фразеологізму — безкінечний ресурс, котрий постійно відновлюється.

It sounds very much like magic pudding economics to me ... they've got many big spending promises [What they said on day 39 of the campaign].

Частіше за все цей вислів використовують у політичному контексті. Вперше занотоване його використання у 1985 році Полом Кітінгом, австралійським скарбником.

Фразеологічний вираз *straight to the poolroom* означає, що дарунок, сувенір, приз або предмет високої цінності. Фраза походить з фільму 1997 року *The Castle*, у якому головний герой приймає самурайський меч для відкриття листів і каже *'This is going straight to the poolroom'*, припускаючи, що дарунок настільки цінний, що його потрібно зберегти як трофей. На письмі фраза вперше була помічена у 1998 році.

The plate represented 50,000 signatures from people urging more aid, especially for food security. He promised to take it "straight to the poolroom" [Rudd steps up but second not on the menu].

Наступна концептосфера “flora” включає до себе фразеологізм *to go bush*. Використання слова *bush* дуже поширена на території Австралії, тому поява фразеологізмів з цим словом займає певну нішу в лексичному складі австралійській англійській. У цьому випадку *go bush* має значення “go wild”, тобто «буйствувати». Існує також інше значення цієї фрази, що означає «прийняти простіший сільський стиль життя, як правило, відмовившись від життя у місті».

“As long last, news from the North for the ex-Darwinities, who probably think by now that we have “gone bush”” [Sydney returns to South Vietnam].

Вислів *head or face like a half-sucked mango* відносить до людини з непривабливим обличчям. Походження напряду пов'язано з фруктом манго, через те, як воно виглядає якщо його висмокчуть.

How good is this? He's got a head like a half-sucked mango, a face like a smashed crab and he lives north of the latte line.
[Australian English isn't being taken over by Americans.]

Були виокремлені фразеологізми з нецензурною лексичною одиницею або негативною конотацією. Вислів *arced up* належить до розмовної лексики австралійської та британської англійської та означає “розлютитися” або “показати роздратування”.

“Greg Robbins first “arced up” in response to a comment about mending the relationship with his daughter, the groom-to-be told the Brisbane Supreme Court on Friday” [Groom-to-be stabbed brother after punches].

Наступний приклад використовує більш жорстку лексичну одиницю. *We are not here to f--- spiders* австралійський сленговий вираз, який позначає, що людина має серйозну справу та не хоче витратити час на якісь забобони та нісенітниці. Зараз ця фраза розглядається на прийняття в австралійський словник, у зв'язку зі специфічністю його використання.

Like Dr Laugesen, he admired Australians humour and creativity with the language. His favourite - a phrase under consideration for the dictionary - is: “We are not here to f--- spiders.” [Australian English isn't being taken over].

Вислів *full as a goog* означає “бути страшенно п'яним, щільно набитим, наївшимся”, занотована у використанні з 1930-х років. В австралійській англійській *goog* це яйце. Це скорочення від британського діалектичного виразу *goggy* “a child's name for an egg”, у шотландській англійській *goggie*. Ця фраза є варіацією на британський вислів, який датується 17 століттям: *full as a tick*. Також існують інші австралійські вирази зі схожим змістом *full as a boot*, *full as a Bourke Street tram* та *full as a pommy complaint box*.

A home invader who had been "armed to the teeth and full as a goog" with the drug ice was holding a gun at a woman before her boyfriend sliced his head open with a samurai sword, a jury has been told.

Mr McKee was found to have a "toxic to lethal" amount of ice in his system, leading Mr Hughes to say he was "full as a goog" with the drug and also armed to the teeth with weapons [Samurai sword victim 'held gun at woman'].

Face like a smashed crab, a head like a kicked in biscuit tin означає не привабливу зовнішність.

How good is this? He's got a head like a half-sucked mango, a face like a smashed crab and he lives north of the latte line. [Australian English isn't being taken over].

Variations on old themes continued to pop up, she said, including a wallaby loose in the top paddock and a head like a kicked in biscuit tin.

Концептосфера "politics" вібрала в себе фразеологізми, які можуть використовуватися при обговоренні політичних тематик. Один із найбільш використовуваних фразеологізмів є *a barbecue stopper* — позначає тему, яка викликає великий суспільний інтерес, особливо політичний. Цей термін походить від уявлення про те, що тема настільки цікава, що може призупинити хід барбекю, і все, що може перервати австралійське барбекю, має бути дуже важливим. Термін був введений прем'єр-міністром Австралії Джоном Ховардом у 2001 році в контексті збалансування робочого тиску з сімейними обов'язками. Зараз цей вираз використовується в широкому діапазоні контекстів.

That makes this budget a conversation starter rather than a barbecue stopper. As the first Labor budget in nine years, it avoids the "shock and awe" of the Coalition's first budget after the 2013 election when then-prime minister Tony Abbott cut too hard too fast [It's no barbecue stopper, but the last thing we need is a 'shock and awe' budget].

Також сюди належить фразеологізм *magic pudding* (див. вище).

Наступна концептосфера пов'язана з соціальним та економічним розгалуженням країни. Австралійський вислів *banana benders* позначає жителя Квінсленда (a Queenslander).

Should the Matilda's have won last night or the Netball Diamonds see off New Zealand, Anna Bligh will doubtless claim it was due to the preponderance of banana benders in the squads or at the very least the result of a Gold Coast holiday during their formative years [Vintage gear for the ages].

Термін походить від жартівливого уявлення (як сприймається з південних штатів Австралії), що жителі Квінсленда витрачають свій час, вкладаючи вигини в банани. Стаття від 15 липня 1937 року в *Queenslander* містить передісторію терміну, коли королева запитує чоловіка, чим він займається:

“I am banana-bender”. Щоб просвітити її величність, він пояснив, що банани росли просто на деревах, тож перед тим, як вони дозріли, його завданням було встановити драбину та спеціальним поворотом зап'ястка вкласти в плід грецький вигин.

Асоціація бананів із Квінслендом («банановою землею») заснована на розгалуженій індустрії вирощування бананів у тропічному Квінсленді. Кордон Квінсленда називають Банановою завісою, а Брісбен – Банановим містом. Вперше цей вислів був занотований у 1940 році і до сих пір широко розповсюджений.

Вислів *the little Aussie battler* був проілюстрован в Shawara Mwesury. У Австралії *battler* позначає людину людина, яка бореться за засоби до існування та виявляє велику рішучість у цьому. Це було вперше описано в 1896 році в оповіданні Генрі Лоусона. Цей вислів вперше записали в 1970-х роках.

Known far and wide as 'the little Aussie battler', Ernie Sigley battles on regardless with his undoubted talent and the team of regulars on his entertaining show [Legacy of Artut Stace].

В газеті *The Age* було використане одна із багатьох назв для позначен умовно соціально-економічного поділення територій заходу та сходу Сіднею

Latte line. Існують також інші назви Rooster Line, the Quinoa Curtain, or the Colorbond Fence.

How good is this? He's got a head like a half-sucked mango, a face like a smashed crab and he lives north of the latte line.
[Australian English isn't being taken over].

Концептосфера “military” включає до себе фразеологізми які спочатку були використані у воєнному контексті, а потім перейшли до більш загальних тем. До таких фразеологізмів належать *better bang for your buck* — «бути вартим вкладених грошей». Спершу використовувався в армії у 1960-х років про витрати на вогневу міць і незабаром були розширені, щоб означати підвищену фінансову віддачу чи найкращу цінність. Варіант виник у середині 1900-х років як рекламний слоган газованого безалкогольного напою.

Close as they both are, better to save your money for an overseas holiday thinking it's a better bang for your buck [Hungry python triggers power blackout].

Have a crack це австралійський сленговий вираз, що означає «намагатися», «спробувати». Його використання занотоване у 30-х років 19 століття. Існують ще два варіанти для вираження того ж значення *have a shot at* (перше використання датується в 1756 році, пішло від використання стрільби з рушниці) та *have a whack at* (починаючи з 1800 року).

Have a crack at our Australia Day quiz to see just how true blue you are.
Answers at the end. No peeking [Test your dinkum credentials with 25 questions in this Australia Day quiz].

Вислів *for the umpteenth time* походить з азбуки Морзе 19 сторіччя і має значення «в сотий раз». У ранній версії коду *M*, що вимовляється як *umpty*, означало «багато», ймовірно, засноване на римській цифрі *V*, що позначає тисячу. До цього було додано «teen», що означає «десять», ймовірно, що означає тепер десятки тисяч або просто дуже велике число.

Normally, I hate this stuff: life reduced to aphorisms and platitudes. But as I pull Mum's biscuits from the oven and wonder for the umpteenth time why mine are more shards than shortbread, why the edges always burn and why the fork-pricks in

the dough have the precision of drunken soldiers, it occurs to me she is still in the room [My mother is gone, but she's always here].

Наступна категорія відображає побутове життя Австралійців. Сюди входять вирази, що позначають традиції аборигених культур. Наприклад *secret business*. В традиціях аборигенів культура, церемонії та ритуали відкриті лише для невеликих груп. Тому в мові аборигенів *business* означає “традиційні знання і ритуали аборигенів”. Використання виразу задатоване з 1907 року. Сама фраза *secret business* вже з'явилась пізніше у 1986 році.

People might refuse to give evidence if it meant revealing secret business.
[Aboriginal elder Major Sumner].

Починаючи з 1990-х років вираз перейшов у звичайну австралійську англійську і став частіше використовуватися без контексту аборигенів.

Також до цієї категорії входить фразеологізми пов'язанні з ремеслом та навичками. Вислів *warp and weft* походить з ткацького ремесла, де позначає два основних компоненти для перетворення ниток або пряжі в тканину. Дослівно перекладається “основа та утік”. В розмовному варіанті набуває сенс «прясти пряжу життя».

Also in the room with Judy are the clutch of best friends who formed the warp and weft of the lives of her three daughters, who loved us because we were “Judy's girls” [My mother is gone, but she's always here].

Сюди належить лексика, що відображає стиль життя. *Grey nomads* позначає пенсіонерів, які подорожують виключно Австралією, особливо у будинках на колесах або кемпінгом. Термін почав використовуватися у 1990-х роках.

In the Territory, by far the biggest crowd who visit are grey nomads on their post-retirement pilgrimage around the nation
[Hungry python triggers power blackout].

To do shoeu це австралійська традиція пиття алкоголю, коли людина наливає алкоголь (зазвичай пиво) у чиясь взуття та випиває звідти. Потім людина ходить у цьому взутті до кінця ночі. Походить від німецької традиції

починаючи з 1800 років, і пізніше перейнялась Австралійцями. Але тільки з 2015 року вона стала популярна.

He's deadly, and if he wins gold at the Olympics, he promises to do the biggest shoey ever [Australian English isn't being taken over].

В газеті The Age був використаний фразеологізм, що позначає типову поведінку засмученої людини. Фразеологізм *spit the dummy* має два значення: перше, «здаватися у змаганнях», і саме це значення використано у прикладі, і друге, «втратити терпіння або самовладання». Вперше фраза була помічена у 1980-х роках. Зазвичай вислів використовується стосовно дорослого, маючи на увазі, що описана поведінка є дитячою, як дитина, яка в істеричі випльовує свою пустушку і відмовляється заспокоїтися.

Coach George Piggins hooked Mavin after 16 minutes, only for the then 19-year-old to spit the dummy and leave the Sydney Cricket Ground at half-time to drown his sorrows at the Cauliflower Hotel.

“Being a 19-year-old bloke, I spat the dummy and left the ground. I was playing with the Alexandria Rovers at the time, and our local was the Cauliflower Hotel. I called in there for a beer, and one of the boys said, ‘What are you doing here, the game is still on’ [Sixteen minutes of shame].

До останньої категорії належать фразеологічні вирази які використовується у непосредкованному спілкуванні.

Вислів *I didn't come down in the last shower* належить до розмовної лексики Австралії та позначає «Я не дурний». Зазвичай використовується як репліка відповіді на поблажливий тон, щоб показати усвідомленість та досвідченість у питанні. На сьогодні, цей вислів використовується усюди, але вперше його використання було помічено в Австралії у 1883 році.

I didn't verbalise it with my mother until she was dying... So I told her, just before she died, and she looked at me and said, ‘Michael, I didn't come down in the last shower. You've been bringing Johan to Sunday dinner for the last 30 years, do you think I was blind?’ [Closet case: Michael Kirby].

Застарілий вираз *See you anon* використовується літній поколінням і можна перекласти як «скоро побачимося». Слово *anon* означає “see you soon”

When he farewelled his friends, he'd say, "See you anon" and, to the gentlemen, "See you anon, sire."[Obituary: In a house of women, wine and song].

ВИСНОВКИ

У цій роботі були розглянуті поняття когнітивної лінгвістики, когніції та мови як об'єкту когнітивної лінгвістики. Мова займає дуже важливе місце в аспекті відображення того, як люди пізнають та усвідомлюють світ. Були виявлені особливості когнітивно-пізнавальної функції мови, такі як категоризація та концептуалізація, що допомагають людині в усвідомленні довкілля. Важливо було розглянути як об'єктивне сприйняття світу та пізнання світу через досвід відображається у формуванні категорій та концептів.

Були розглянуті низок причин для виникнення австралійського та новозеландського варіантів мови, виокремлюючи, що саме колоніальна та експансивна політика Великобританії 17 століття та пізніше інших країн Європи були найважливішим поштовхом для виникнення англійської мови на цих територіях. Виголоджуючи соціально-культурні причини можна сказати, що австралійська англійська набула такої різнобарвності та варіації акцентів саме через ту кількість національностей, що були заслані туди. До них входили ірландці, британці, шотландці, голландці. Більшість з них була каторжниками та злочинцями, через що австралійська англійська сповнена сленгами, мовою арго та вульгаризмами.

Новозеландський варіант англійської мови розвивався повільніше, незважаючи на те, що почали заселяти ці території одночасно. Значний вплив мала мова корінного населення Нової Зеландії Маорі. Продовж тривалого періоду збереження автономності та незалежності новозеландського варіанту було гострим мовним питанням, доки він не був офіційно визнаний Великобританією.

Географічно-кліматичні умови Австралії та Нової Зеландії також вплинули на формування варіантів англійської мови та акцентів в середині цієї

мови. Тому в Австралії, на відміну від Нової Зеландії, присутні різні акценти, в той час, як новозеландська англійська більш уніфікована.

Були проаналізовані велика кількість періодичних видань Нової Зеландії, щоб прийти до висновку, що мова маорі все ще активно вживається у новозеландському варіанті англійської мови у всіх сферах життя населення. Найбільше використовувалось лексики побутового та родинного характеру, що позначали дім, сім'ю, родині стосунки. Також багато лексики було вживано стосовно традицій, ритуалів та особливостей життя новозеландців. Наступну категорію, яку можна виділити це флора та фауна, адже більшість виокремленої маорійської лексики належали саме до цієї групи.

В австралійських виданнях були проаналізовані ідіоматичні вирази й був зроблений висновок, що вони охоплюють усі сфери життя австралійців, починаючи від побутового закінчуючи політичним. Частина проаналізованих фразеологізмів були запозичені з інших мов, але вони поширювали своє значення і зараз відтворюють реалії Австралії краще ніж тієї країни, з якої були запозичені. Вплив мови автохтонного населення на австралійську англійську все ще присутня, але не так сильно, як мова маорі у Новій Зеландії. Передбачається, що велика кількість фразеологізмів австралійського походження скоро перейде до невживаної лексики, а будуть замінені більш сучасними американськими фразеологізмами.

Перспективними вважаємо наукові розвідки, що стосуються подальшого відстеження збереження лексичного складу Австралії та Нової Зеландії, особливо пов'язані з автохтонними компонентами.

Таким чином, на проаналізованому матеріалі видно як тісно пов'язані оточуючий світ та як людина усвідомлює, пізнає та реагує на нього, що потім відображується в мові через лексичні одиниці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янова Г.Г. Аборигенні запозичення в англійській мові Австралії. *Питання романо-германської філології та методики викладання іноземних мов*. Респ. наук. метод. зб. К., 1978. № 5. С.9-13.
2. Австралія: географічне положення, дослідження материка. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини. URL : https://lms.e-school.net.ua/7_клас_Географія_Урок_1_1_.pdf (дата звернення 12.09.2022)
3. Австралія: кліматичні умови. URL : <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/26100/> (дата звернення 20.09.2022)
4. Битко Н. С. Запозичення як спосіб адаптації концептуальної і лексичної системи англійської мови до альтернативної реальності (на матеріалі запозичень з автохтонних мов у канадський і новозеландський варіанти): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : 10.02.04. Одеський національний ун-т ім. І. Мечникова. Одеса, 2008. С. 41-52.
5. Болдирев Н.Н. Когнитивная лингвистика. М.-Берлин : Директ-Медия, 2016. 251 с.
6. Гордиенко Е. В. Особенности становления и тенденции развития англоязычной лексикографической традиции Новой Зеландии. *Нова філологія*. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. №62. С. 36–39.
7. Домніч О. В. Дослідження генези автохтонної лексики в англійській мові (на матеріалі канадського, австралійського і новозеландського варіантів). *Вісник Запорізького національного університету*, 2011. №1.
8. Жукова Н. М. Лінгвосоціокультурна ситуація в Австралії кінця XVIII – середини XIX століть. URL :

http://eir.zp.edu.ua/bitstream/123456789/4540/1/Zhukova_Linguistic.pdf (дата звернення 12.10.2022)

9. Ковбасюк Л. А. Сучасні лінгвістичні теорії: лекційні, практичні, самостійні модулі та тести: навч.-метод. посіб. / Л. А. Ковбасюк, Н. В. Романова. Херсон: ХДУ, 2008. 96 с
10. Козлова Т. О. Динаміка розвитку лексичної системи англійської мови в Австралії: етнолінгвістичний аспект: автореф. дис. канд. філол. наук: спец. 10.02.04. Харків, 2001. 19 с.
11. Лебенюк, В. М. *Навчальний посібник з питань перекладу лексико-семантичних англійських науково-технічних текстів*. Вінниця : ВДТУ, 2003. 124 с
12. Люшинська Г. В. Наукові підходи до вивчення національних варіантів мови. Вісник Запорізького державного університету Серія: Філологічні науки. 2002. № 43. URL: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/archive/articles/2779.pdf>.
13. Мізецька В. Я. Когнітивістика і генеративістика: боротьба ідей. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : Філологія*, 2019. № 38 (1). С. 95-97.
14. Павлова Т. Н. Проблеми перекладу сленгізмів: матеріали за IV Міжнародна научна практична конференція : Постигането на висшето образование. София : Бял ГРАД-БГ, 2008. С. 42–44.
15. Природні умови і ресурси Австралії. Населення Австралії. URL: https://geoknigi.com/view_country.php?id=2 (дата звернення 16.09.2022)
16. Русецька Л.О. Англійська мова Австралії. *Витоки, розвиток, сучасний стан*. К.: Либідь, 1993. 90 с.
17. Секрети австралійської англійської мови. URL : <https://www.jit.academy/sekrety-avstralijskoyi-anglijskoyi-movy/> (дата звернення 15.09.2022)
18. Талми Л. Отношение грамматики к познанию. Вестник Московского университета. Серия 9. Филология. 1999 №1, с. 91-115.

19. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ: типы фреймов. *Вісник Черкаського університету. Філологічні науки*. Черкаси, 1999. № 11. С. 12 — 25.
20. Armstrong S. L., Gleitman L. R., Gleitman H. What some concepts might not be. *Cognition*. 1983. Vol. 13. P. 263-308.
21. Australian food history timeline. URL: <https://australianfoodtimeline.com.au/mcdonalds-becomes-maccas/> (дата зверення 10.10.2022).
22. Baker S. *The Australian Language*. 2nd edition. Sydney, 1966. 243 pp.
23. Barcelona A, Valenzuela J. An overview of cognitive linguistics. *Cognitive linguistics: Convergence and expansion*. 2011. P 17-44
24. Bauer L. *Origins of New Zealand English*. URL : http://www.victoria.ac.nz/lals/research/projects/grinzearchived/publications/Origins_of_NZ_English.pdf (дата звернення 17.10.2022).
25. Bayard D. *New Zealand English: Origins, Relationships, and Prospects*. *Moderna Sprak*. Gothenburg, 2000. 94 (1). P. 8–14.
26. Bayard, P. *Survivals of Maori in English*. In *English Today : The International Preview of the English Language*. Cambridge, 1993. vol 7:2. P. 26-38.
27. Belich J. *Paradise Reforged: A history of the New Zealanders from the 1880s to the Year 2000*. Auckland : Allen Lane Penguin Press, 2001. 606 pp.
28. Bell A, Kuiper K. *New Zealand and New Zealand English*. Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2000. P. 11–22.
29. Bruce M. *Speaking our language : the story of Australian English*. South Melbourne : Oxford University Press, 2008. 431 pp.
30. *The Australian Encyclopedia*. / edit. Chisholm Alec H. Sydney : Grolier Society of Australia, 1963. 375 pp.
31. Croft W., Cruse D. A. *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 356 pp.

32. Deane P. D. On Jackendoff's conceptual semantics. *Cognitive Linguistics*, 1996. Vol. 7. No. 1
33. Dixon R. M. W., Ramson W. S., Thomas M.. Australian Aboriginal Words in English : their origin and meaning. Oxford : Oxford University Press, 1992. 255 pp.
34. Evans V., Green M. Cognitive Linguistics: An Introduction. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 2006. 830 pp.
35. Fauconnier G. Metonymy and Conceptual Integration. Amsterdam : John Benjamins, 1999. 314 pp.
36. Hay J., MacLagan M., Gordon E. New Zealand English. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2008. 184 pp.
37. Hickey R. Checklist of nonstandard features. Legacies of colonial English. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 620 p
38. Hundt M. Australian and New Zealand English. *English Historical Linguistics. An International Handbook*. Vol. 2 / ed. by A. Bergs, L.J. Brinton. Berlin / Boston : Walter de Gruyter, 2012. P. 1995–2012. 329 pp.
39. Jackendoff R.S. Semantics and Cognition. Cambridge; Mass.: The MIT Press, 1985. Vol. 8. 283 pp.
40. Kennedy G. The influence of Maori on the New Zealand English lexicon. In J. Kirk (Ed.), *Corpora Galore: Analyses and Techniques in Describing English*. Amsterdam : Rodopi, 2004. P. 33–44.
41. Lakoff G., Johnson M. *Methaphore We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press, 1980. 256 pp.
42. Langacker R. Foundations of cognitive grammar: In 2 volumes. — Stanford: Stanford Univ. Press, 1987. — Vol.1., 516 p.
43. Linguistic Categorization. / ed. Corrigan R., Eckman F., Noonan M. Amsterdam: John Benjamins, 1989. 348 pp.
44. Macalister J. The Maori presence in the New Zealand English lexicon, 1850 – 2000: Evidence from a corpus-based study. Melbourne, 2006. 261pp.

45. New Zealand Lexicography. URL : <https://www.victoria.ac.nz/lals/centres-and-institutes/dictionary-centre/aboutus/new-zealand-lexicography> (дата звернення 17.10.2022).
46. Ramson W. Australian English : an historical study of the vocabulary. Canberra : ANU Press, 1966. 257 pp.
47. Richards, J.C. The Language Factor in Maori schooling. In Ewing, J. and Shallcross, J. (eds.), Introduction to Maori Education. Wellington: New Zealand University Press, 1970. 324 pp.
48. Schneider E. Postcolonial English: varieties around the world. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. 384 pp.
49. Topics in Cognitive Linguistics. / edit. Brygida Rudzka-Ostyn. Amsterdam : John Benjamins, 1987. 704 pp.
50. Turner G. W. English in Australia. *The Cambridge History of the English Language : in 5 vol.* Cambridge : Cambridge University Press, 1994. Vol. 5 : English in Britain and Overseas: Origins and Development. P. 277-327.
51. Warren P. Origins and development of New Zealand English. *International Journal of Language, Translation and Intellectual Communication.* 2012. Vol. 1. P. 87–102.

СПИСОК ЛЕКСИГРОФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

52. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енцикл. словник для фахівців. К.: Арттек, 1998. 336 с.
53. A Dictionary of Australian Words and Terms. 4th ed. Balmain, 1984. 561 p.
54. Te Aka. Maori Dictionary. URL : <https://maoridictionary.co.nz/>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

55. Aboriginal elder Major Sumner condemns wombat stoning by SA police officer. URL : <https://thewest.com.au/news/sa/aboriginal-elder-major-sumner-condemns-wombat-stoning-by-sa-police-officer-ng-e3d5ec88203f806f88b6f70427b34085> (дата зверення 11.11.2022).

56. 'Another standout performance': Frozen Reo Maori impresses Disney. URL : <https://www.nzherald.co.nz/kahu/another-standout-performance-frozen-reo-maori-impresses-disney/6FQ3IBLIYTA5BPPAYVU4MQDTI/>. (дата зверення 10.11.2022).

57. Arsonist torches ute on camera outside Hamilton business. URL : <https://www.stuff.co.nz/national/crime/100460910/arsonist-torches-ute-on-camera-outside-hamilton-business> (дата зверення 12.11.2022)

58. Australian English isn't being taken over by Americans. But it's changing. URL : <https://www.theage.com.au/national/australian-english-isn-t-being-taken-over-by-americanisms-but-it-is-changing-20210729-p58e2f.html> (дата зверення 11.11.2022).

59. Botulism poisoning spark warnings over homekill sold on social media. URL : <https://www.nzherald.co.nz/whanganui-chronicle/news/botulism-poisonings-spark-warnings-over-homekill-sold-on-social-media/WUDNV5TNHUW2Q7RTKHQJHAX54Y/> (дата зверення 14.11.2022).

60. Closet case: Michael Kirby. URL : <https://www.starobserver.com.au/news/national-news/closet-case-michael-kirby/14006> (дата зверення 11.11.2022).

61. Cowboy life in South a culture shock for Northland woman. URL : https://www.nzherald.co.nz/the-country/news/cowboy-life-in-south-a-culture-shock-for-northland-woman/WEATODJAYRVBV2C2HPVZEAJVY/?c_id=1503933&objectid=11971283 (дата зверення 12.11.2022).

62. Don't mess with the Haast eagle. URL : <https://www.stuff.co.nz/southland-times/culture/100352873/dont-mess-with-the-haast-eagle> (дата зверення 11.11.2022).
63. Groom-to-be stabbed brother after punches. URL : <https://www.canberratimes.com.au/story/7222926/groom-to-be-stabbed-brother-after-punches/> (дата зверення 10.11.2022).
64. Hungry python triggers power blackout across the Top End of the Territory. URL : <https://www.hawkesburygazette.com.au/story/7920220/hungry-python-makes-a-goose-of-itself-in-the-nt/> (дата зверення 11.11.2022).
65. It's no barbecue stopper, but the last thing we need is a 'shock and awe' budget. URL : <https://www.theage.com.au/politics/federal/it-s-no-barbecue-stopper-but-the-last-thing-we-need-is-a-shock-and-awe-budget-20221030-p5bu54.html> (дата зверення 11.11.2022).
66. Kiwis explain why New Zealand sucks... URL : <https://www.nzherald.co.nz/nz/kiwis-explain-why-new-zealand-sucks/E24ICUH5WK5UAXJT2MS3MJA5SQ/> (дата зверення 11.11.2022).
67. Legacy of Artut Stace lives on as 'eternity' appears around Wollongong during UCI. URL : <https://www.illawarramercury.com.au/story/7911580/why-the-word-eternity-is-popping-up-around-wollongong-during-the-uci/> (дата зверення 11.11.2022).
68. Linguists Tony Thorne and John Hajek say Australian slang is not what it used to be. URL : <https://www.dailytelegraph.com.au/lifestyle/linguists-tony-thorne-and-john-hajek-say-australian-slang-is-not-what-it-used-to-be/news-story/b599869748f146b3cd00360af9d7ed47> (дата зверення 10.11.2022).
69. My mother is gone, but she's always here. URL : <https://www.smh.com.au/lifestyle/life-and-relationships/my-mother-is-gone-but-she-s-always-here-20211110-p597t4.html> (дата зверення 11.11.2022).
70. Naida Glavish and the fight for a Māori voice that started with 'kia ora'. URL : <https://www.nzherald.co.nz/whanganui-chronicle/news/naida-glavish-and->

[the-fight-for-a-maori-voice-that-started-with-kia-ora/OSSGWWVKRCE3H3EZH67Q3MPTZE/](https://www.odt.co.nz/lifestyle/summer-times/no-better-place-bring-children) (дата зверення 12.11.2022).

71. No better place to bring up children. URL : <https://www.odt.co.nz/lifestyle/summer-times/no-better-place-bring-children> (дата зверення 11.11.2022).

72. Obituary: In a house of women, wine and song, 'The Expert' lived a very good life. URL : <https://www.smh.com.au/national/obituary-in-a-house-of-women-wine-and-song-the-expert-lived-a-very-good-life-20160222-gn0ayj.html> (дата зверення 11.11.2022).

73. Royal Australian Navy News. Sydney, 1966. Vol. 9, №11. URL : https://www.navy.gov.au/sites/default/files/documents/Navy_News-May-27-1966.pdf (дата зверення 11.11.2022).

74. Rudd steps up but second not on the menu. URL : <https://www.theage.com.au/national/rudd-steps-up-but-seconds-not-on-the-menu-20111024-1mgdl.html> (дата зверення 11.11.2022).

75. Samurai sword victim 'held gun at woman'. URL : <https://www.hawkesburygazette.com.au/story/7016140/samurai-sword-victim-held-gun-at-woman/> (дата зверення 11.11.2022).

76. Sharks, shrubs and skinks: 10 species to see this summer. URL : <https://www.nzherald.co.nz/nz/sharks-shrubs-and-skinks-10-species-to-see-this-summer/54BNMVHN3EFSJJYIQG4L3HZBBO/> (дата зверення 14.11.2022).

77. Sixteen minutes of shame: The Robbitoh who shares Paulo's pain. URL : <https://www.theage.com.au/sport/nrl/sixteen-minutes-of-shame-the-rabbitoh-who-shares-paulo-s-pain-20220822-p5bbtl.html> (дата зверення 11.11.2022).

78. Supporting smokers to quit. URL : <https://www.odt.co.nz/the-star/supporting-smokers-quit>. (дата зверення 11.11.2022).

79. Test your dinkum credentials with 25 questions in this Australia Day quiz. URL : <https://www.dailytelegraph.com.au/newslocal/central-coast/test-your-dinkum-credentials-with-25-questions-in-this-australia-day-quiz/news-story/5689351adef37c12e4eca42e54092afb> (дата зверення 10.11.2022)

80. Thousands of Māori and Pacific workers needed to fill skills gap - report. URL : <https://www.nzherald.co.nz/kahu/thousands-of-maori-and-pacific-workers-needed-to-fill-skills-gap-report/IDAJDSHTPREOVFJWQZGR4VKOCI/> (дата зверення 11.11.2022).

81. T.O.A.D. Hall – the evolution of a café. URL : <https://www.stuff.co.nz/nelson-mail/lifestyle-entertainment/98826936/toad-hall--the-evolution-of-a-cafe>. (дата зверення 12.11.2022).

82. Vintage gear for the ages. URL : <https://www.theaustralian.com.au/business/the-deal-magazine/chelsea-de-luca-and-pamela-easton-have-designs-on-brisbane/news-story/385c30342516cf41d8723e989ec95fa8> (дата зверення 10.11.2022).

83. Whanganui college sport: Hectic schedule for term three. URL : <https://www.nzherald.co.nz/whanganui-chronicle/news/whanganui-college-sport-hectic-schedule-for-term-three/LLIXUWWIZJXU3U2OB5MXIKRQFE/> (дата зверення 11.11.2022).

84. What they said on day 39 of the campaign URL : <https://www.examiner.com.au/story/7745408/what-they-said-on-day-39-of-the-campaign/> (дата зверення 11.11.2022).

85. Winery and iwi look to develop alternative to controversial Te Mata Peak walking track. URL : <https://www.stuff.co.nz/dominion-post>. (дата зверення 10.11.2022).

86. World famous in Whanganui: Sir Jerry Mateparae. URL : <https://www.nzherald.co.nz/whanganui-chronicle/news/world-famous-in-whanganui-sir-jerry-mateparae/WJB6KYJ3F2VU5V2RWCCTFJYKQM/> (дата зверення 11.11.2022)

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the analysis of such a topical problem as the cognitive-semantic features of the regionally marked vocabulary of the Australian and New Zealand varieties of the English language.

The object of the work can be defined as lexical units of Maori origin in New Zealand English and phraseological units of Australian origin in Australian English.

The main aim of the paper consists in revealing the cognitive-semantic features of the regionally marked vocabulary of Australia and New Zealand in periodicals. It determined the accomplishment of such objectives as:

- define cognitive linguistics
- distinguish the peculiarities of the formation and development of Australian and New Zealand variants of the English language
- work out the use of vocabulary in periodicals.

The Maori language is still actively used in the New Zealand version of English in all areas of public life. The vocabulary of a household and family nature was used most often, denoting home, and family relations. Australian English idiomatic expressions cover all areas of Australian life, from the everyday to the political. Some of the idioms were borrowed from other languages, but they spread their meaning and now reproduce the realities of Australia better than the country from which they were borrowed.

The scientific novelty of the presented research lies in the investigation of the cognitive-semantic features of the lexical units of Australian and New Zealand English.

Key-words: *cognitive linguistics, New Zealand English, Australian English, Maori, lexical units, idioms.*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, ВАКАЛ АНАСТАСІЯ ВІКТОРІВНА, студент(ка) 2 курсу магістратури, форми навчання заочна, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма мова і література англійська (переклад включно), адреса електронної пошти nasya1 vakal@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Когнітивно-семантичні особливості регіонально маркованої лексики австралійського і новозеландського варіантів англійської мови» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

Вакал А.В.